

**GEMEENTE
TILBURG**

TILBURG2050

Fotoalbum Tilburg in 2050

Verleden, heden, toekomst

TILBURG2050

Inhoudsopgave

Leeswijzer

Deel I - VERLEDEN

- Tilburg in 2040: trends en resultaten
- Omgevingsvisie Tilburg 2040
- Agenda Sociaal 013

Deel II - HEDEN

- Brede Welvaart foto 2023 – PON Telos
- Inzicht en analyse scheidslijnen Brabant – Provincie Noord-Brabant
- Ervaren Brede welvaart – PON Telos

TILBURG2050

Inhoudsopgave

Deel III - TOEKOMST

- Bevolkingsprognose Brabant 2023 – Provincie Noord-Brabant
- Trends & Ontwikkelingen – o.b.v. diverse landelijke onderzoeken

Leeswijzer

Het fotoalbum Tilburg in 2050 laat foto's uit het verleden zien (**deel I**), foto's over hoe de stad en de dorpen er nu voor staan (**deel II**) en foto's over wat op Tilburg afkomt (**deel III**). Vele documenten, monitors en onderzoeken zijn hiervoor beschikbaar. Een selectie van de gemaakte 'kiekjes' zijn in dit fotoalbum terug te vinden. In deel II ligt de focus op onderzoeken die vanuit Brede Welvaart naar Tilburg kijken.

Het fotoalbum biedt een inhoudelijke basis voor het gesprek met de stad en de dorpen over Tilburg in 2050. Hoe **leven** mensen in 2050 in Tilburg, waar **wonen**, **werken** en **leren** ze en waar **recreëren** ze?

Met dat doel is het fotoalbum opgesteld. Het fotoalbum is nadrukkelijk een momentopname (er verschijnen elke maand nieuwe en interessante onderzoeken) en het streven is niet om een compleet beeld te willen schetsen. Ook laat het fotoalbum zien dat onderzoeken elkaar soms kunnen tegenspreken. Soms omdat ze gebruik maken van andere databronnen, soms omdat ze een andere weging en onderzoeksmethode toepassen.

TILBURG2050

Vervolg Leeswijzer

De onderzoeken laten dan ook niet DE waarheid zien, maar geven wel een indicatie over hoe Tilburg er voor staat en wat op Tilburg afkomt. Daar waar een ander rapport interessant kan zijn voor het gesprek over Tilburg in 2050 hebben we een link toegevoegd van het onderzoek. Denk bijvoorbeeld aan het rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen (januari 2024).

In deel I komen de drie belangrijkste visietrajecten van de afgelopen 10 jaar aan bod: het traject Toekomst Tilburg in 2040, Omgevingsvisie Tilburg 2040 en Agenda Sociaal 013. Deze drie trajecten vormen het startpunt waar Tilburg in 2050 op voortborduurde.

In deel II kijken we vanuit Brede Welvaart naar Tilburg en de dorpen. Daartoe hebben we het PON Telos gevraagd een Brede Welvaart foto van Tilburg in 2023 te maken. En we benutten een tweetal bestaande Brede Welvaart onderzoeken die in opdracht van BrabantKenniss respectievelijk provincie Noord Brabant zijn uitgevoerd. Zo krijgen we een beeld hoe de stad en de dorpen er nu voor staan mede in relatie tot andere steden in het land en gemeenten binnen de provincie Brabant.

Vervolg Leeswijzer

In deel III kijken we wat er op Tilburg afkomt. Daarbij benutten we de bevolkingsprognose van de Provincie Noord-Brabant en hebben we de belangrijkste trends en ontwikkelingen in kaart gebracht.

Kortom, het fotoalbum geeft de belangrijkste conclusies weer uit de geselecteerde rapporten. Het fotoalbum biedt daarmee een solide basis om het gesprek met de stad (inwoners, ondernemers en organisaties) aan te gaan.

Wie meer wil weten kan verder grasduinen in de achterliggende documenten.

Veel leesplezier!

Deel I - VERLEDEN

- Toekomst Tilburg in 2040: trends en resultaten
- Omgevingsvisie Tilburg 2040
- Agenda Sociaal 013

TILBURG2050

1 Toekomst Tilburg in 2040: trends en resultaten

- Vastgesteld juni 2013
- Vijf trends met SWOT *Zie [de vijf trends en SWOT-analyse](#)*
- Acht expedities met expeditieleiders uit de stad
- Drie ontwikkellijnen voor de stad en een 12-tal moties
Zie [Het basisverhaal Toekomst Tilburg 2040](#), [Raadsvoorstel](#), [Bijbehorende notitie](#) en [Bijbehorende moties](#)
- De uitkomsten van Toekomst Tilburg 2040 zijn voor het ruimtelijke domein uitgewerkt in de Omgevingsvisie 2040 en voor het sociale domein is Agenda Sociaal 013 opgesteld.

TILBURG2050

Samenvatting

Fase 1 Toekomst Tilburg 2040 Vijf trends en een SWOT-analyse

Hoe kunnen we allerlei initiatieven van de stad beter wegen? Welke visie hebben we op de stad? Met deze raadsbreed gedragen vragen ging in 2009 het traject Toekomst Tilburg 2040 van start. Uitgangspunt was vanaf dag één om de dialoog met de stad aan te gaan en geen dikke boekwerken en rapporten te maken. Via deze dialoog hebben de partners in de stad in de eerste fase een vijftal trends onderscheiden die zij op de stad zien afkomen en waar hun eigen organisatie of instelling mee wordt geconfronteerd. Het gaat om:

- Ontmoeten
- Een Leven Lang Leren
- Samenwerken 3.0
- Duurzaamheid
- Grenzeloos

2040 — GRENZELOOS

Mensen voelen zich steeds minder gebonden aan de omgeving waar ze opgroeien. Zij studeren en vestigen zich daar waar ze een mooie woonomgeving kunnen combineren met het actief onderhouden van hun sociale netwerken, met aantrekkelijk werk/studie op een acceptabele reisafstand en waar voldoende mogelijkheden zijn voor recreëren. En zij wisselen hun leefomgeving weer in als een betere zich aandient. Afstanden spelen geen rol, want vervoer is goedkoop en snel. Daarmee zullen steeds meer mensen meedoen aan deze trend. Bedrijven voelen zich steeds minder gebonden aan de plaats van vestiging. Keuze is winstgedreven en kan leiden tot vestiging in alle hoeken van de wereld. Grenzen binnen regio's, binnen provincies, binnen Nederland en binnen de wereld vervagen in rap tempo. Tegelijkertijd kan dit tot de gedachte leiden: "De wereld is grenzeloos, dus ik blijf thuis." Want het maakt niet uit waar je bent en dus blijf je op de plek waar je je goed voelt.

SAMENWERKEN 3.0

TILBURG MOET ZICH RICHTEN OP BS EN OP BRABAANT-SCHAALNIVEAU VRAAGSTUKKEN AANPAKEN!

STERKTE

Open houding • Open houding waar toeval wordt geaccepteerd en waar bereidheid is over grenzen heen te kijken • Regelruimte bij het stadsbestuur (raad, college en ambtenaren) • Stad van crossovers • Samenwerking met B5-steden • Aanwezigheid van (informele) sterke en open economische en sociale netwerken die voor iedereen toegankelijk zijn.

Aantrekkelijke stad • Divers, sterk en veel aanbod van kennis en onderwijs • Sterk aandeel MKB in Tilburg • Sterke en innovatieve gezondheidssector • Maatschappelijk verantwoord ondernemen is succes in Tilburg door de verbinding tussen Kamer van Koophandel, bedrijven en gemeente • Spoorzone en Veemarktkwartier (zie onder kans) • Sterke geografische ligging.

"De stad kent bij uitstek een cultuur van openvaste samenwerking en daarin vindt de innovatie plaats. De stad heeft geen hogeschooltiteit."

"De nieuwe economie bestaat meer uit open communities en sociale netwerken. Dat betekent dat je jongeren hier veel meer bij moet betrekken."

Aansluiting jongeren bij nieuwe economie • Behoeft van jongeren aan zelfsturende communities versterkt de trend.

Meer innoveren • MKB is bron van innovatie en flexibiliteit • Kleinere bedrijven spelen soepeler in op maatschappelijk verantwoord ondernemen • Niet steeds nieuwe producten willen maken, maar bestaande goed onderhouden • (Onderwijs)instellingen zoeken naar verbindingen en nieuwe combinaties.

Ontmoeten en verbinden • Kruisbestuiving op grensvlakken door nieuwe allianties (bijv. smart textiles) • Verflechting van bedrijfsleven met onderwijs • Stimuleren onderzoek, kennis en praktijk samenwerking • MKB is nog vaak te zeer op eigen onderneming gericht • Verbinden van stad en platteland om enerzijds een compacte stad te creëren en anderzijds een leefbaar platteland te houden • Minder congressen, meer intensievere en zakelijkere ontmoetingen in kleiner verband • Digitalisering en virtualisering vergemakkelijken en stimuleren de mogelijkheden bij ontmoeten, verbinden en innoveren.

Ruimtelijke kansen • Spoorzone en Veemarktkwartier (als potentiële vestigingsplaats).

KANSEN

"VERGRUIZING IS GEEN ZORGPUNT. HET BIEDT JUST KANSEN VOOR DE VERBINDING TUSSEN ZORG, ONDERWIJS EN KUNST."

"Spoorzone als hoofdknop en enorme kans om rekening te houden met nieuwe organisatievormen onderbouwde open houding snelle communicatie. De kristallisatie van de nieuwe economie."

S W O T

"TILBURG IS VEEL BEZIG MET DE EIGEN KWALITEITEN, HEEFT EEN OPEN HOUDING, MAAR MAG WAT MEER OP DE TROM SLAAN, MAG MEER EXPLICIET NAAR BUITEN TREDEN EN CONTACTEN LEGGEN. EEN OPEN HOUDING ALLEEN IS NIET GENOEG."

Imago: kwaliteit Tilburg onbekend • In Nederland wordt Tilburg vooral geassocieerd met industriestad en nog onvoldoende met bijvoorbeeld studentenstad (met als gevolg dat veel studenten niet in Tilburg gaan wonen) • In buitenland is Tilburg nog onvoldoende bekend • Te weinig profilering.

Concurrentiepositie en relatie met omgeving • Concurrentiepositie t.o.v. andere (B5) steden is voor Tilburg niet altijd gunstig • Er is beperkte samenwerking over grenzen heen (triple helix (overheid, onderwijs, ondernemers) en geografisch) • Organisaties in de stad en de regio staan vaak met de ruggen naar elkaar.

Functioneren van Tilburgse netwerken • Er is sprake van een harde kern van deelnemers bij cruciale netwerken, waardoor de netwerken uiteindelijk meer gesloten zijn voor buitenstaanders dan ze lijken en binding aan de stad voor nieuwe inwoners en bedrijven wordt bemoeilijkt • Het organiserend vermogen van netwerken is zwak, ook uit behoefte om het gezellig te houden in

combinatie met gemakzucht • De kracht van de sociale infrastructuur en netwerken wordt in de regio Tilburg minder sterk gebruikt.

Ontbrekende aanjagers • Zakelijke dienstverlening is niet sterk vertegenwoordigd in Tilburg • Geen stadsdekkend breedband.

ZWAKTE

"Het gaat juist om stad en platteland meer met elkaar te verbinden waardoor enerzijds een compacte stad ontstaat en anderzijds het platteland meer leefbaar wordt."

"Tilburg moet regio voeren. Durf bouws te maken en focus."

Ontbreken focus • Kan de stad een focus kiezen of grijpt ieder zijn niche?

Aansluiting vraag en aanbod personeel • Het personeelsbestand vergrijsd • Steeds minder jongeren volgen een technische opleiding, juist voor de maakindustrie is dit een probleem • Aanbod opleiding sluit niet goed aan bij de vraag van de arbeidsmarkt.

Ontbinding • De komst van ander type bedrijvigheid (bijv. meer internationale bedrijven of meer bedrijven in de dienstensector) kan betekenen dat de mentale afstand tot de stad toeneemt. Via de cultuur van het bedrijf kan dit op de werknemers worden overgedragen.

"Hoe los je met een veranderend personeelsbestand de versnellingen in de markt opvangen?"

BEDREIGING

"INTERNATIONALE WERKNEMERS ZULLEN 2 TOT 4 JAAR IN EEN STAD VERBLIVEN EN DAARNA ZIJN ZE WEEK WEG. ZIJ HEBBEN GEEN GROOT BELANG BIJ BINDING AAN DE STAD."

TILBURG2050

Samenvatting

Fase 2 Toekomst Tilburg 2040 Resultaat expedities

In de tweede fase van het traject Toekomst Tilburg 2040 heeft de raad in de zomer van 2011 acht expedities op pad gestuurd. Zij kregen als opdracht mee verdieping aan te brengen in de vijf trends die de stad eerder had benoemd. De teams zijn ieder op hun eigen manier op zoek gegaan naar creatieve en bruikbare voorbeelden.

Op 29 februari 2012 hebben de expedities hun resultaten gepresenteerd aan de partners in de stad, de gemeenteraad en het college.

Resultaat: Drie ontwikkellijnen als agenda voor de stad

- 'een ondernemende stad in een ondernemende regio'
- 'een geborgen én mondiale stad'
- 'symbiose tussen stad en platteland'.

Plus

- Oproep uit expedities aan stad en gemeente: meer experimenteren/ meer experimenteerruimte creëren.
- In raad van juni 2012 12-tal moties aangenomen.

TILBURG2050

WWW.
TILBURG2040
.NL

#TILBURG2040

TOEKOMST TILBURG 2040_BIJSZONDER & INNOVEREND

We zijn allemaal ambassadeur van onze organisatie en de stad en dan is het belangrijk dat iedereen hetzelfde basisverhaal kan vertellen. Hieronder in een notendop het basisverhaal van het traject 'toekomst Tilburg 2040' (T2040). Handig voor bijvoorbeeld een speech, presentatie of bezoek aan een externe. Wat was het proces, wat was bijzonder aan en in welk opzicht is het innovatief voor Nederland? Lees het hieronder.

Proces

In de 1e fase heeft de stad vijf trends opgepoord: Ontmoeten, Een Leven Lang Lerem, Samenwerken 3.0, Duurzaamheid en Grenzaloes. Voor elke trend zijn de sterke en zwakke kanten van Tilburg uitgewerkt en de kansen en uitdagingen (SWOT-analyse).

In de 2e fase zijn acht teams op eenzelfde gebied van de trends verder uit te diepen. De resultaten hebben geleid tot vervolgacties waar de partners in de stad samen met de gemeente de schouders onder zetten.

De partners waren de inhoudelijke trekker. Zij hebben in elke fase aangegeven wat op de stad afkomt en hoe hiermee om te gaan als stad, partners en gemeente. Zij hebben de trends benoemd, waren trekker van de expedities en hebben de vervolgacties aangegeven.

ander traject

boekwerken, maar in dialoog met de stad
om voor het gehele traject. Op die manier hebben we de vensters voluit
als stad niet in onszelf gekeerd

experimenteel karakter. Het verliep niet volgens een strak stramien,
plan en planning. Na beëindiging van een fase werd opnieuw
was en hoe die er dan uit moest zien. Ook tijdens
tussentijdse uitkomsten Er waren geen regels,
de expedities had elk team veel (creatieve) ruimte

iperen, maar gericht op partners die
ngen en het bedrijfsleven. Ook de
tot een inspirerende
uit de drie O's
aties, en

2 Omgevingsvisie Tilburg 2040

- Vastgesteld september 2015
- Geeft richting aan fysieke leefomgeving
- In juridische zin een structuurvisie
- Een kompas voor investeringen in fysieke domein zoals wonen, werken, voorzieningen, infrastructuur en groen
- Nog steeds geldig

Zie [Omgevingsvisie Tilburg 2040](#) (samenvatting op pagina's 4-15)
en [artikel Plandaag](#) (pagina's 274 t/m 282)

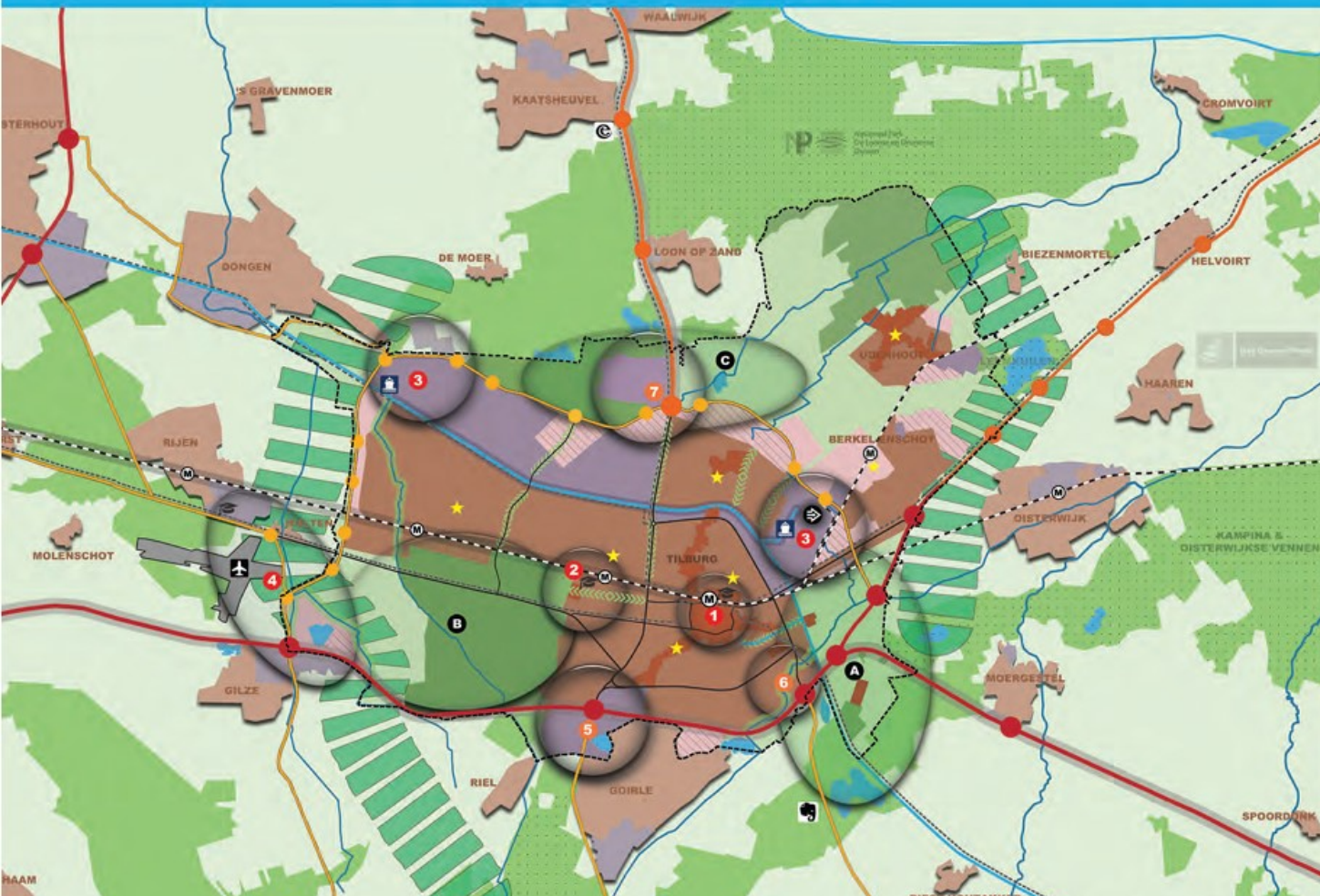

Samenvatting

- Motto visie: Tilburg, stad in balans
- Balans tussen
  - people (samenleving, prettig wonen)
  - planet (duurzaamheid, klimaatneutraal, gezonde en leefbare stad)
  - profit (economie, kracht van Brabant (topregio in Europa) benutten)

Omgevingsvisie Tilburg 2040

LEGENDA

- Gemeindegrens
- Bestaand stedelijk gebied
- Bestaand bedrijventerrein
- Verstedelijking <12 jaar
- Verstedelijking afweegbaar
- Natura 2000-gebied
- Bestaand bos / Natuurgebied
- Agrarisch gebied
- Meer / polder
- Deken
- Nette ecologische verbindingzone
- Internationale verbinding met knooppunt
- Sovereynregionale verbinding met knooppunt
- Regionale verbinding met knooppunt
- Stedelijke hoofdinfrastructuur
- Spoor
- Station
- Wilhelminakanal
- Contactterminal
- Triviale omkering
- Luchthaven
- Capaciteitsverruiming
- Kenniscluster
- Etalage
- Beekse Bergen

BRABANTSTRATEGIE

- 1 Binnenstad van de 21e eeuw
- 2 Tilburg University Campus
- 3 Modern Industrieel Cluster Vossenbergr - Loven
- 4 Modern Industrieel Cluster Midden-Brabant
- A Stadsregionaal park Moerenburg - Koningshoeven
- B Stadsregionaal park Stadsbos013
- C Stadsregionaal park Noord

REGIOSTRATEGIE

- 5 Bosbouw - Zuid
- 6 Zand
- 7 Oude Nieuw
- Ecologische
- Optioneel met snelheidszone

STADSSTRATEGIE

- Brandpunt
- Kerngebied (stedenbouwkundig erfgoed)

TILBURG 2050

Samenvatting

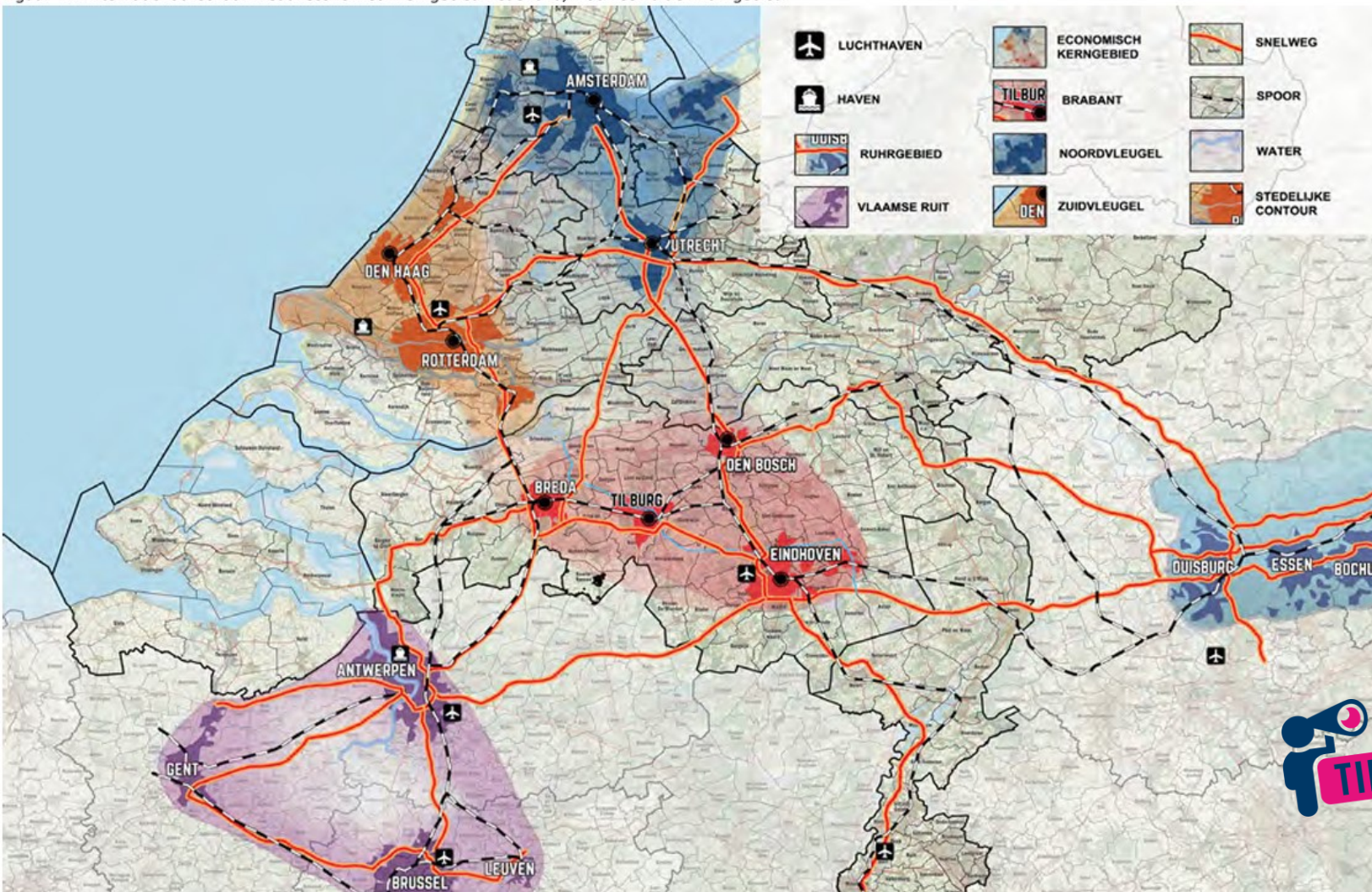
Strategie met drie sporen:

- Brabantstrategie: gericht op Tilburg binnen een groter (inter)nationaal netwerkverband van steden
- Regiostrategie: gericht op Tilburg binnen de regio Hart van Brabant met Tilburg als centrumstad
- Stadsstrategie: Tilburg als prettig leefbare stad voor alle inwoners. Een stad met oog voor de menselijke maat

Figuur 4.1: Internationaal schaalniveau: economisch kerngebied, Vlaamse Ruit en Ruhrgebied.

3 Agenda Sociaal 013

- Publicatie Vitaliteitsfoto juni 2016, i.o.v. gemeente Tilburg
- Vitaliteitsfoto
  - Trendanalyse
  - Benchmark
  - Stadsdeelanalyse

Zie [*Vitaliteitsfoto*](#)

- Vergelijking met de steden Eindhoven, Enschede, Leeuwarden, Nijmegen en Rotterdam
- Een zestal conclusies
- Resultaat gesprek met de stad: GROW waarden
- Basis voor huidige kadernota's gemeente Tilburg

Samenvatting

Vitaliteitsfoto; een trendanalyse op sociale thema's

In Tilburg...

- Staat sociale veerkracht onder druk
- Wordt de tweedeling in de samenleving groter
- Is de jeugd relatief kwetsbaar
- Vraagt wonen extra aandacht
- Hebben de inwoners een relatief slechte gezondheid
- Is een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

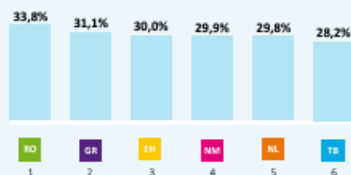
TILBURG2050

NEDERLAND BENCHMARK

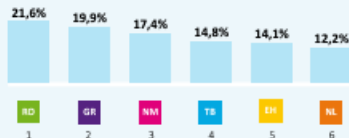
In Tilburg werken veel mensen, de arbeidsparticipatie is hoog

BEROEPSBEVOLKING NIET-BEROEPSBEVOLKING

Bron: CBS 2015

HUISHOUDENS MINIMUM INKOMEN 2013

Bron: RIO 2013

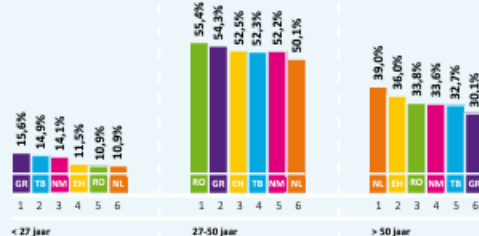
Tilburg kent relatief weinig huishoudens met een minimuminkomen

VOORTIJDIGE SCHOOLVERLATERS (VOORTGEZET ONDERWIJS EN MBO)

Bron: DUO 2015

WERKLOOSHEID NAAR LEEFTIJD

Bron: UWV 2016

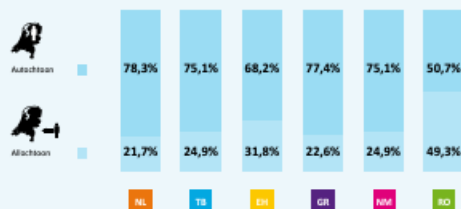
Tilburg kent een hoge werkloosheid onder jongeren (de hoogste na Groningen) en een relatief lage werkloosheid onder ouderen (wederom na Groningen)

Tilburg scoort gemiddeld op het aantal VSV. Echter Tilburg laat een minder sterke daling van het aantal voortijdige schoolverlaters zien dan bijvoorbeeld Eindhoven sinds 2012

NEDERLAND BENCHMARK

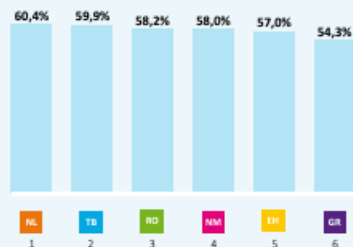
INWONERS NAAR HERKOMST AUTOCHTOON / ALLOCHTOON

Bron: CBS 2015

60% van de inwoners heeft meer dan één langdurige aandoening, Tilburg scoort het hoogst in deze benchmark

LEEFSTIJL EÉN OF MEER LANGDURIGE AANDOENINGEN

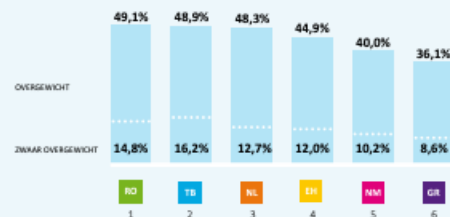

Bron: GGD 2012

De verhouding autochtoon/allochtoon in Tilburg is 75/25 en verschilt sterk met bijvoorbeeld Eindhoven (68/32) en Rotterdam (51/49)

In Tilburg wordt relatief het meest gerookt, ook als de zware rokers worden uitgelicht

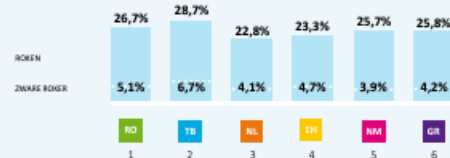
LEEFSTIJL OVERGEWOCHT / ZWAAR OVERGEWOCHT

Bron: GGD 2012

Tilburg heeft samen met Rotterdam relatief de meeste inwoners met overgewicht, wanneer ernstig overgewicht wordt uitgelicht staat Tilburg zelfs bovenaan

LEEFSTIJL ROKEN / ZWARE ROKER

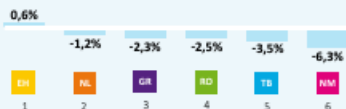

Bron: GGD 2012

NEDERLAND BENCHMARK

ONTWIKKELING AANTAL BANEN TOTAAL %

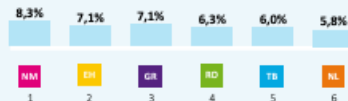

Bron: CBS 2015

▲ Eindhoven is als enige stad in de benchmark in staat meer banen te creëren sinds 2010

In Eindhoven zien we een sterke werk ▶
scheppende rol voor de regio met een
werkgelegenheidsfunctie van 136%. In
Tilburg is deze 100% en in combinatie
met de relatief lage werkloosheid
duidt dit op een minder sterke
regiofunctie dan Eindhoven en
Groningen echter ongeveer gelijk aan
Nijmegen.

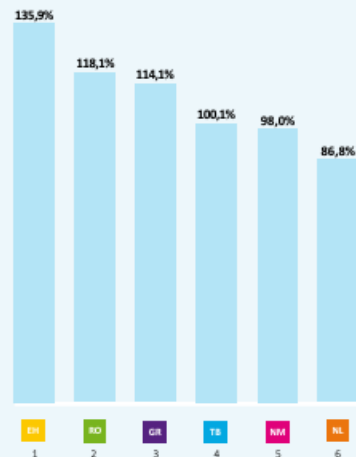
ONTWIKKELING VESTIGINGEN AANTAL BEDRIJFSVESTIGINGEN

Bron: CBS 2015

▲ In Tilburg zien we het laagste
percentage nieuwe bedrijfsvestigingen

WERKGELEGENHEIDSFUNCTIE

Bron: CBS 2015

Landelijk krimpt het aantal banen
(-1,2%) en in Tilburg krimpt dit aantal
nog sneller (-3.5%). Enkel in Nijmegen
is de krimp sterker. In Eindhoven groeit
het zelfs (+0,6)

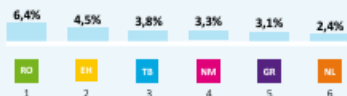

NEDERLAND BENCHMARK

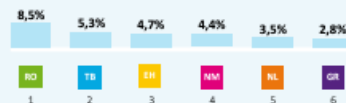
Ondanks dat de Tilburger zich onveiligert voelt dan de inwoners van Eindhoven vertonen ze minder vaak vermijdingsgedrag

VERMIJDINGSGEDRAG OMLOPEN/OMRIJDEN

Bron: Landelijke Veiligheidsmonitor 2015

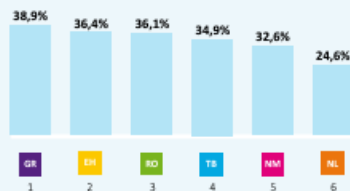
ONVEILIGHEIDSGEVOELENS S AVONDS ONVEILIG VOELT OP STRAAT

Bron: Landelijke Veiligheidsmonitor 2015

Objectief gezien heeft Tilburg minder last van criminaliteit dan bijvoorbeeld Eindhoven, echter dit wordt niet altijd zo ervaren

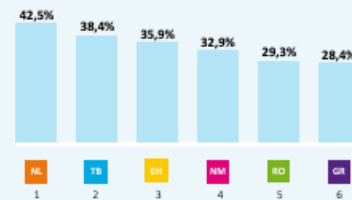
SOCIALE COHESIE MENSEN KENNEN ELKAAR NAUWELIJKS

Bron: Landelijke Veiligheidsmonitor 2015

Tilburg scoort goed op het onderwerp "gezellige buurt, samen dingen doen". Toch voelt men zich in Tilburg relatief vaak onveilig, thuis en op straat. Tilburgers gaan dit desondanks minder vaak uit de weg dan bijvoorbeeld mensen uit Eindhoven.

SOCIALE COHESIE GEZELIGE BUURT, SAMEN DINGEN DOEN

Bron: Landelijke Veiligheidsmonitor 2015

Samenvatting

Stadsgesprekken met als resultaat vier GROW-waarden

- **Goede start**
- **Ruimte om te leven**
- **Optimale kansen**
- **Wereld die me ziet**

Zie ook website Agenda Sociaal 013 [Agenda Sociaal 013](#)

TILBURG2050

Overige interessante onderzoeken

- ❖ Expositie en uitbreiding Rueckert, 1913-1917 (geen link)
- ❖ Cityplan (plan Becht), jaren '60 (geen link)
- ❖ Structuurplan Oude Stad, 1976 (geen link)
- ❖ Stadsvorm, historische ontwikkelingen, 1993
Link: [Stadsvorm Tilburg 1993](#)
- ❖ Structuurvisie 2020, gemeente Tilburg 2004 (geen link)
- ❖ Comeback cities. Vernieuwingsstrategieën voor de industriestad, 2009 (geen link)
- ❖ Mozaïekmetropool BrabantStad (geen link)

Deel II - HEDEN

- Brede Welvaart foto 2023 – Het PON Telos
- Inzicht en analyse scheidslijnen Brabant – Atlas Research
- Ervaren Brede welvaart – Het PON Telos

TILBURG2050

4 Brede Welvaart foto – Het PON Telos

- Publicatie april 2024, i.o.v. gemeente Tilburg
- Circa 116 indicatoren onderverdeeld naar 14 Brede Welvaart thema's
- Normeren van data zoveel mogelijk vanuit Sustainable Development Goals-monitor en Nationale Monitor Duurzame Gemeenten
- Normeringen gebaseerd op regionale en nationale doelstellingen, vergelijkingen met regio, vergelijkingen in de tijd of expert-judgements

Zie [Brede Welvaart Foto – Tilburg in 2050, Het PON Telos](#)

**GEMEENTE
TILBURG**

14 Brede welvaart thema's

Voeding & ecosystemen

Bodem & Oppervlakte water

Lucht & Klimaat

Energie & Grondstoffen

Arbeid & Vrije tijd

Bereikbaarheid & Mobiliteit

Materiële welvaart & Inkomen

Veiligheid & Omgevingsrisico's

Onderwijs & Kennis

Kunst & Cultuur

Wonen & Woonomgeving

Gezondheid & Leefstijl

Sociale cohesie & Participatie

Welbevinden & Vertrouwen

TILBURG2050

TILBURG2050

Resultaat vergelijking met 2019

Relatief **slechte** scores

- Bodem & Oppervlaktewater
- Materiële welvaart & Inkomen
- Veiligheid & Omgevingsrisico's
- Sociale cohesie & Participatie

Relatief **goede** scores

- Energie & Grondstoffen
- Arbeid & Vrije tijd
- Onderwijs & Kennis

Terugloop t.o.v. 2019

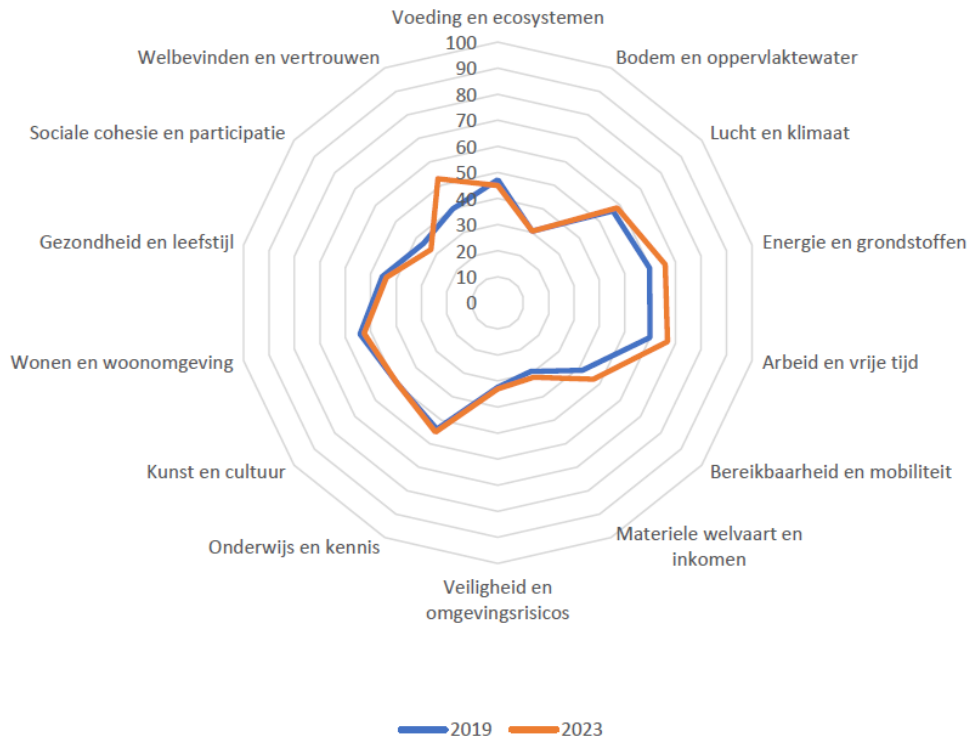
- Voeding & Ecosystemen
- Wonen & Woonomgeving
- Sociale cohesie & Participatie
- Gezondheid & Leefstijl

Sterkste **Toename** t.o.v. 2019

- Arbeid & Vrije tijd
- Bereikbaarheid & Mobiliteit
- Welbevinden & Vertrouwen
- Energie & Grondstoffen

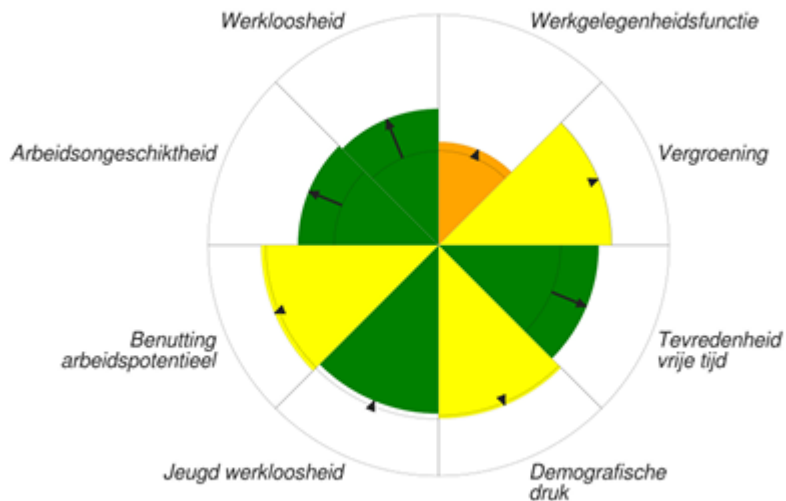
Scores Brede Welvaart Thema's Tilburg 2023 en 2019

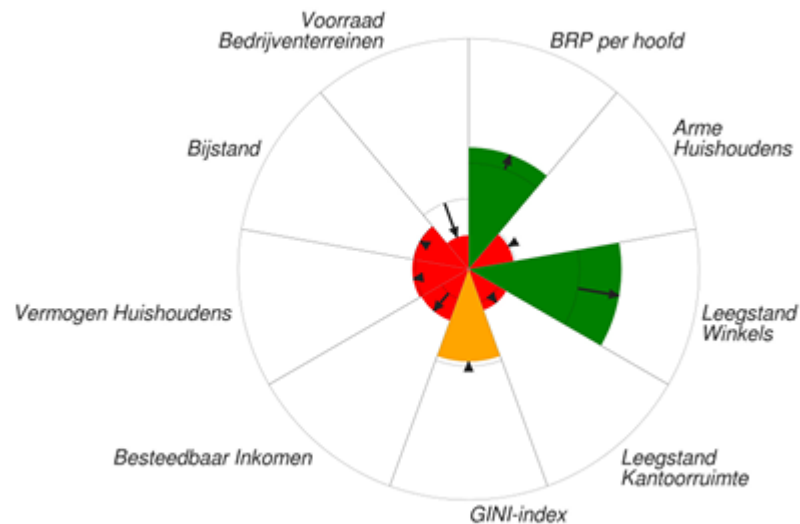
Legenda

GOUD Maatschappelijk optimaal Doel lange termijn	streefwaarde
GROEN Maatschappelijk acceptabel Doel korte termijn	grenswaarde
ORANJE Maatschappelijke grens Behoeft aan directe aandacht	grenswaarde
ROOD Maatschappelijk onacceptabel Directe ingreep gewenst	nulwaarde

Thema Arbeid & Vrije tijd

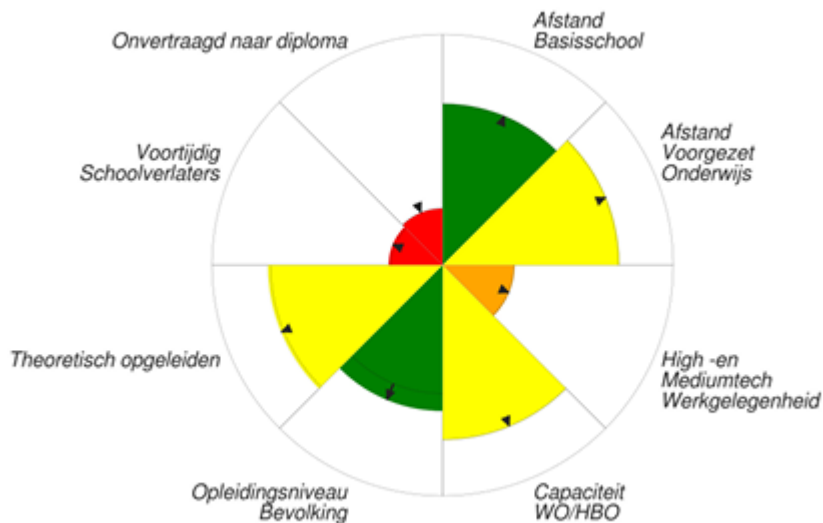
Thema Materiele welvaart & Inkomen

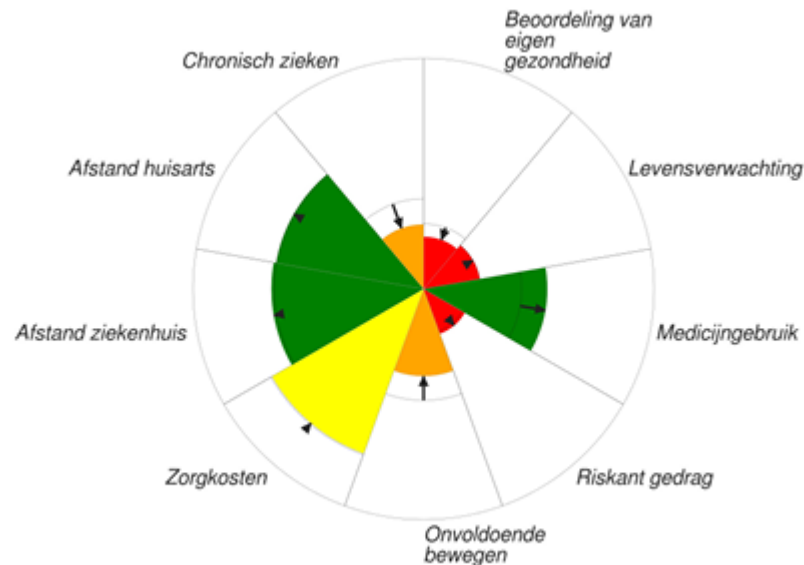
Legenda

GOUD Maatschappelijk optimaal Doel lange termijn	streefwaarde
GROEN Maatschappelijk acceptabel Doel korte termijn	grenswaarde
ORANJE Maatschappelijke grens Behoeft aan directe aandacht	grenswaarde
ROOD Maatschappelijk onacceptabel Directe ingreep gewenst	nulwaarde

Thema Onderwijs en Kennis

Thema Gezondheid & Leefstijl

TILBURG2050

TILBURG2050

Vergelijking met andere gemeenten

- Grote gemeenten
- Groei gemeenten
- Centrum gemeenten
- Toeristische gemeenten
- Industrie gemeenten
- Studenten gemeenten

Resultaat vergelijking met andere gemeenten

Relatief **slechtere** scores

- Bodem & Oppervlaktewater
- Materiële welvaart & inkomen
- Sociale cohesie & Participatie

Relatief **betere** scores

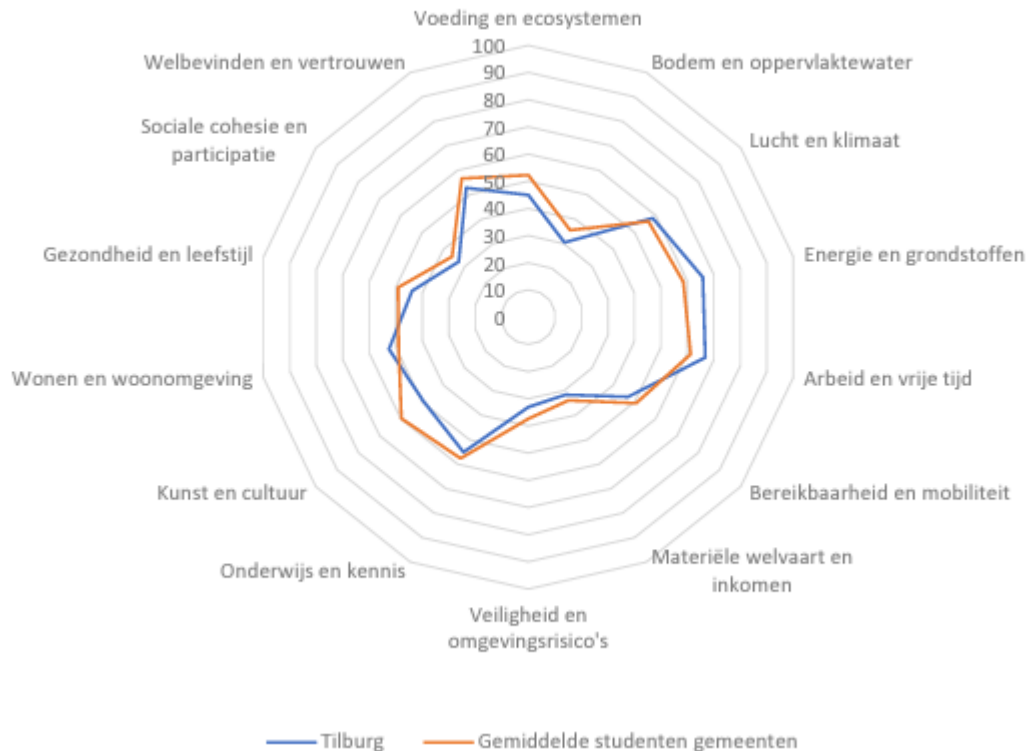
- Lucht & Klimaat
- Energie & Grondstoffen
- Arbeid & Vrije tijd
- Kunst & Cultuur
- Onderwijs & Kennis (m.u.v. vergelijking studentensteden)

TILBURG2050

Vergelijking met studenten gemeenten

Brede welvaart foto – aandachtspunten

- Ecologische thema's zwaar onder druk
  - Bodem, oppervlaktewater, soortenrijkdom, rode lijst soorten
  - Stikstofdossier vraagt blijvend aandacht
- Veiligheid is een issue
  - Delicten, slachtofferschap, verkeersveiligheid
- Gezondheid: riskant gedrag
  - Overmatig alcoholgebruik, roken, overgewicht
- Participatie onder druk
  - Afname sociale contacten en vrijwilligers, toename eenzaamheid
- Niet iedereen profiteert van sterke kennisinfrastructuur en relatief gezonde arbeidsmarkt
  - Indicatoren Bijstand, (buffer)vermogen huishoudens en arme huishoudens scoren onder de maat

5 Inzicht en analyse van breuklijnen in Brabant

- Publicatie oktober 2023
- Onderzoek naar ongelijkheid in Brabant vanuit arbeidsmarkt, inkomen en vermogen, leefbaarheid en gezondheid, sociale cohesie en vertrouwen in elkaar.
- Onderzoek door Atlas Research i.o.v. BrabantKennis

Zie [*Breuklijnen in Brabant – Atlas Research*](#)

TILBURG2050

Samenvatting

- *West versus oost*

West-Brabant scoort ongunstiger dan Oost-Brabant t.a.v. banen, werkloosheid, mensen die moeite hebben met rondkomen, leefbaarheid, ervaren gezondheid en ervaren stress.

- *Opleidingsniveau als scheidslijn*

Mensen met laag opleidingsniveau zijn ruim twee keer zo vaak werkloos, wonen op minder leefbare plekken, voelen zich vaker onveilig, zijn minder gelukkig en hun gezondheid is ongunstiger.

- *Geslacht en leeftijd als scheidslijn*

Brabantse vrouwen verdienen veel minder dan Brabantse mannen. T.o.v. Nederlands gemiddelde is de loonkloof echter minder sterk in Brabant.

Samenvatting

- *Leeftijd als scheidslijn*

Jonge mensen hebben gemiddeld lagere inkomens en vermogens en voelen zich vaker onveilig.

- *Stad – Platteland als scheidslijn*

T.o.v. Nederland vallen Brabantse stedelijke gebieden op door een geringer vertrouwen, en een groter aandeel van de bevolking dat hoort tot de onderkant van de inkomens- en vermogensverdeling.

In Brabant lijkt een duidelijk onderscheid tussen een ‘arm’ ommeland in het westen van de provincie en een ‘rijk’ ommeland in het oosten.

Daarbij lijkt vermogen in Brabant een grotere scheidslijn op het gebied van wonen dan in de rest van Nederland

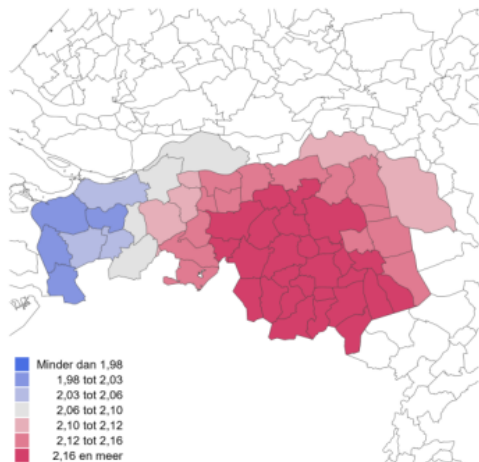

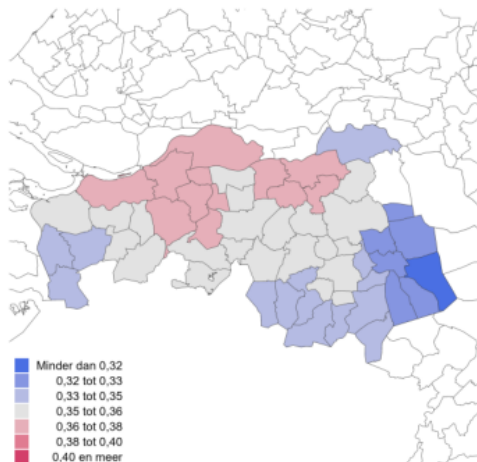
TILBURG2050

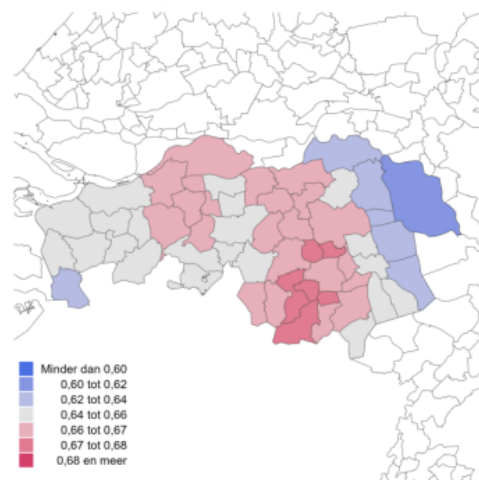
Figuur 4.2. Beschikbaarheid van (v.l.n.r.) laag-, middelbaar en hooggeschoold werk in 2021

Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS/LISA (2023-06-15)

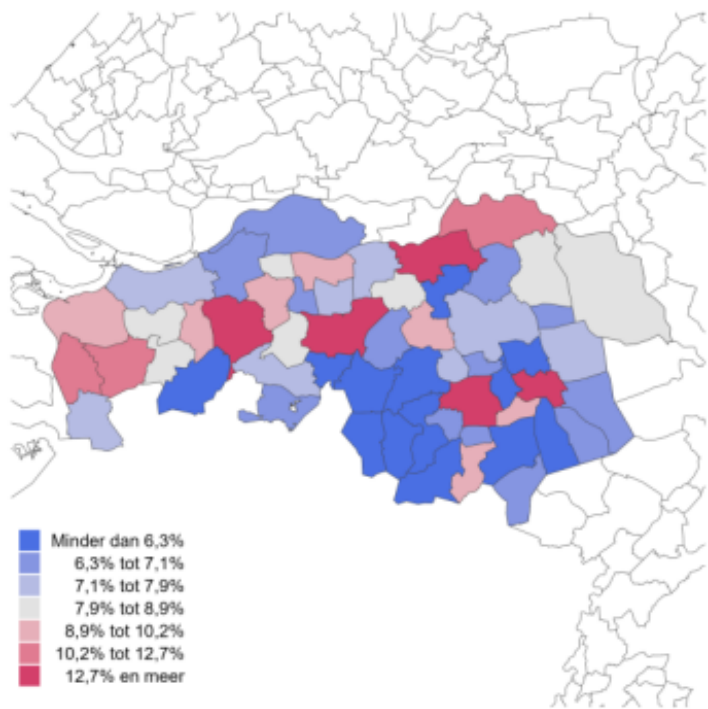
Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS/LISA (2023-06-15)

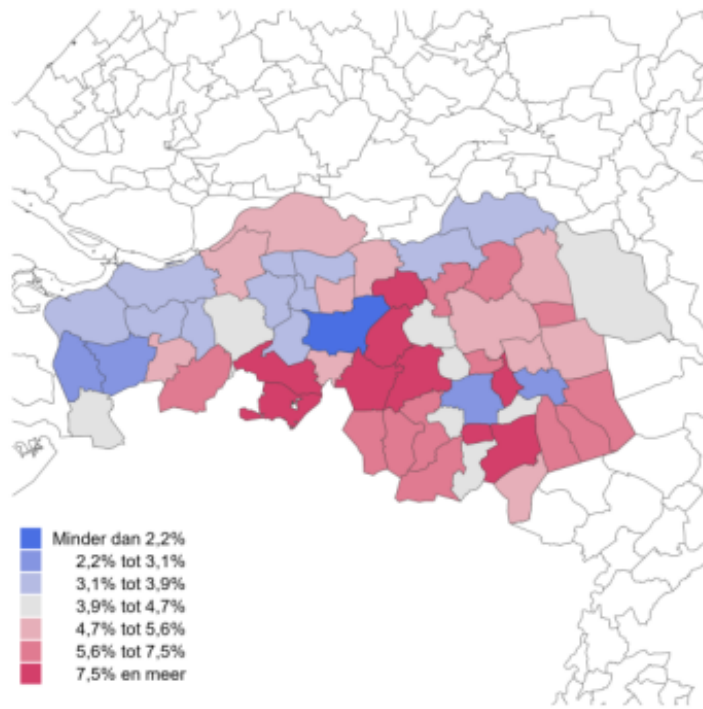
Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS/LISA (2023-06-15)

Figuur 5.8. Aandeel mensen met een negatief vermogen (links) en een vermogen van 1 miljoen euro of meer (rechts)

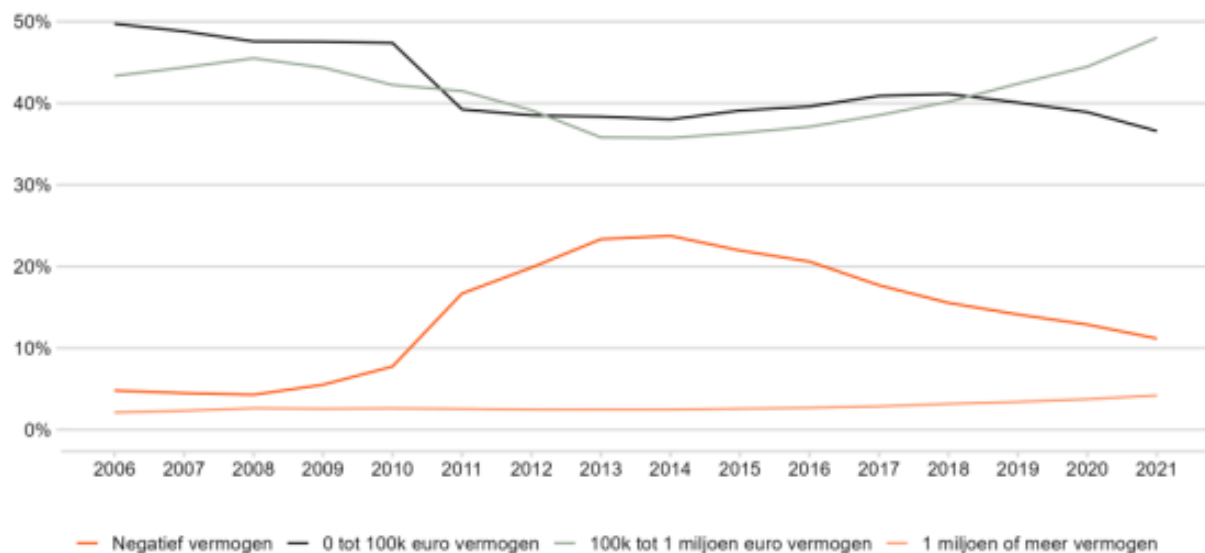
Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS (2023-06-15)

Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS (2023-06-15)

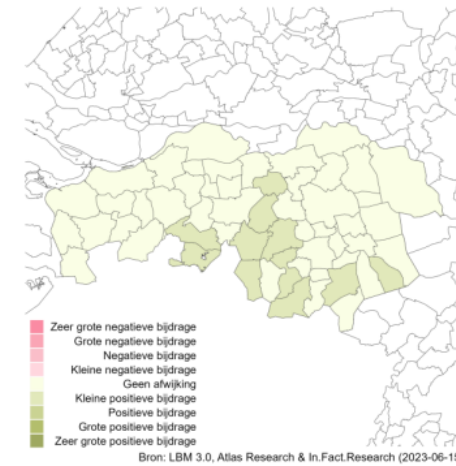
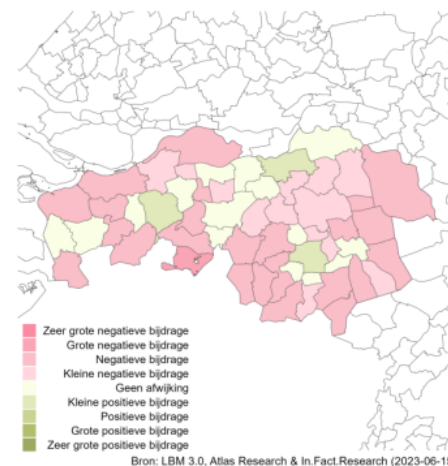
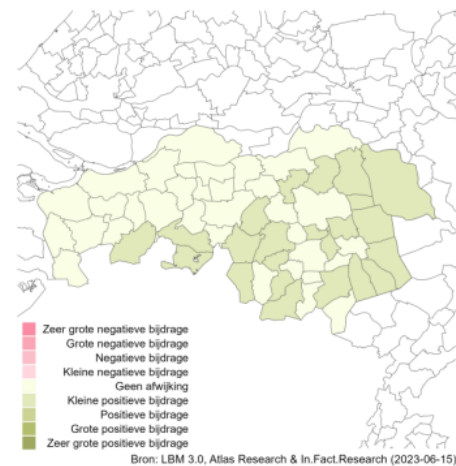
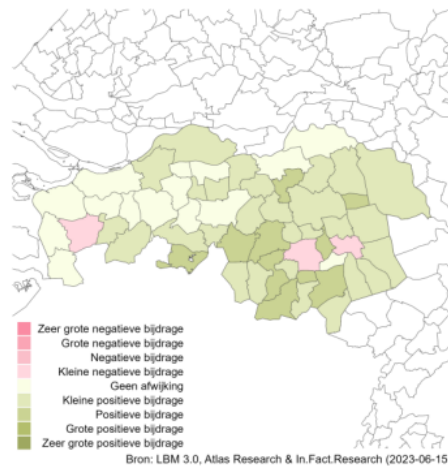
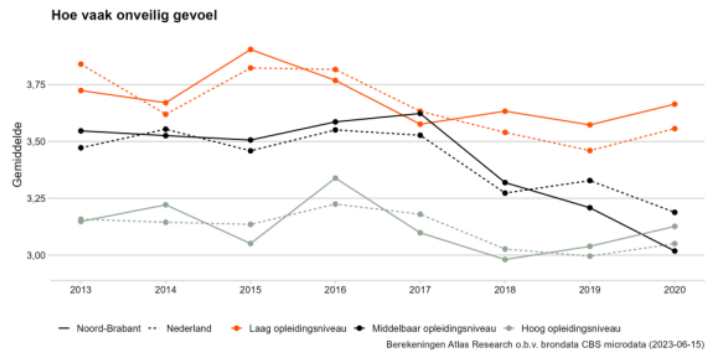

Figuur 5.12. Ontwikkeling aandeel huishoudens naar vermogensklasse in Noord-Brabant

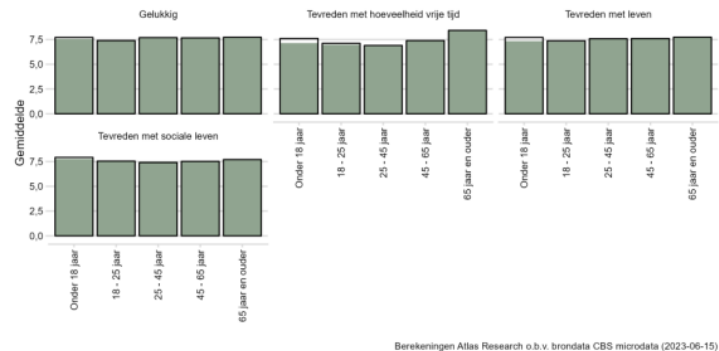
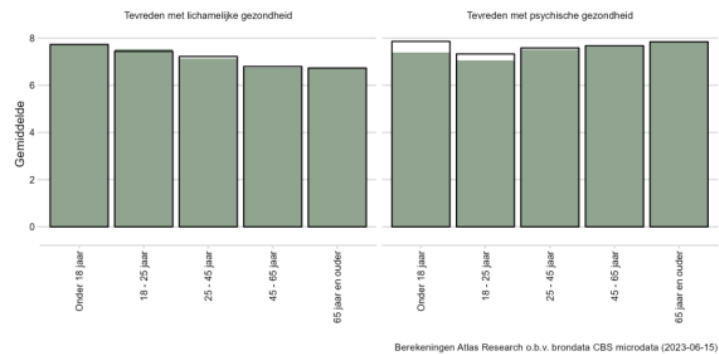

Berekeningen Atlas Research o.b.v. brondata CBS (2023-06-16)

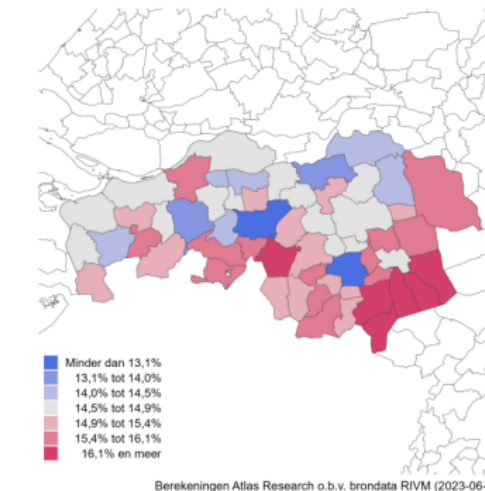
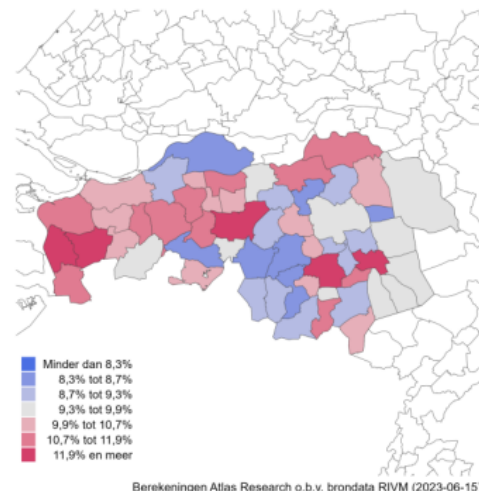
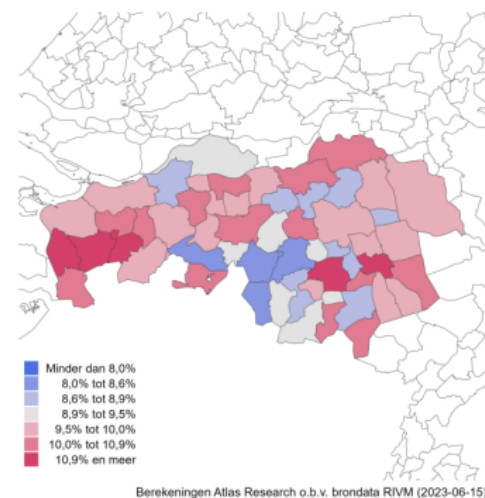
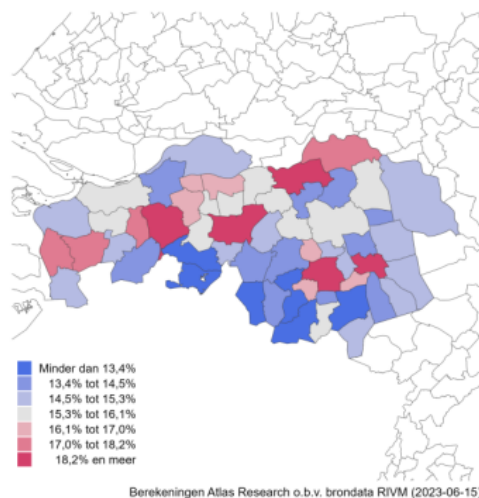
Figuur 6.2. Ontwikkeling in ervaren onveiligheid; uitsplitsing naar opleidingsniveau

Figuur 7.4. Tevredenheid en geluk in 2020, naar leeftijd

Figuur 7.2. Ervaren (v.l.n.r.) stress, regie over leven, eenzaamheid en mantelzorg in 2020

6 Ervaren brede welvaart

- Publicatie juni 2023
- Onderzoek naar hoe Brabanders kwaliteit van hun leven en leefomgeving waarderen in 2022
- Onderzoek onder ruim 10.000 Brabanders van 18 jaar en ouder
- Onderzoek van Het PON Telos, i.o.v. Provincie Noord-Brabant

Zie [*Ervaren brede welvaart, Het PON Telos, juni 2023*](#)

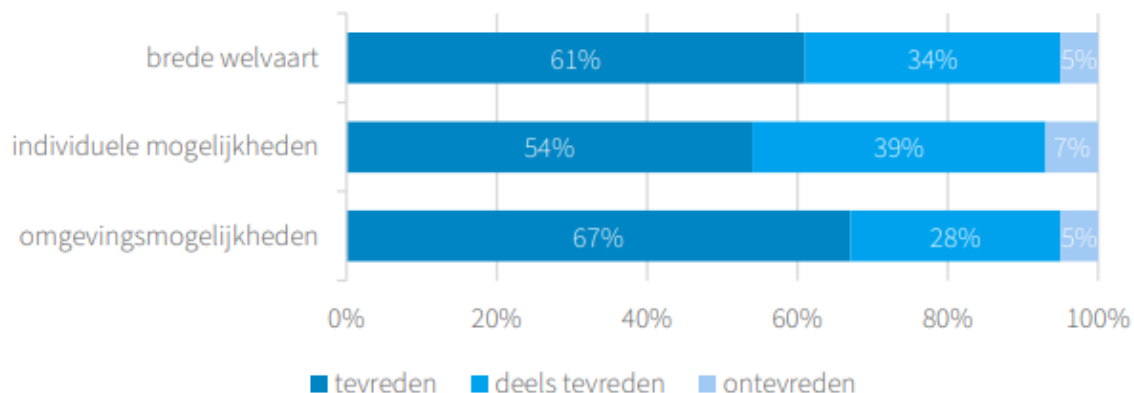
Samenvatting

- Brabanders in algemeen redelijk tevreden met hun brede welvaart: gemiddeld rapportcijfer 7,6
- Verschillen tussen regio's gering. Verschillen binnen regio's veel groter.
- Van de inwoners van Noord-Brabant is 61% tevreden, 34% deels tevreden en 5% ontevreden met de kwaliteit van hun leven en leefomgeving.
- Relatief grote verschillen tussen gemeenten in ervaren brede welvaart: zeker een aantal middelgrote gemeenten (Roosendaal gemiddeld 53% tevreden, Waalwijk 52%) en grotere gemeenten (*Tilburg* en Eindhoven beiden 54%) scoren relatief laag.

Figuur 2 Ervaren brede welvaart in Noord-Brabant (2022)

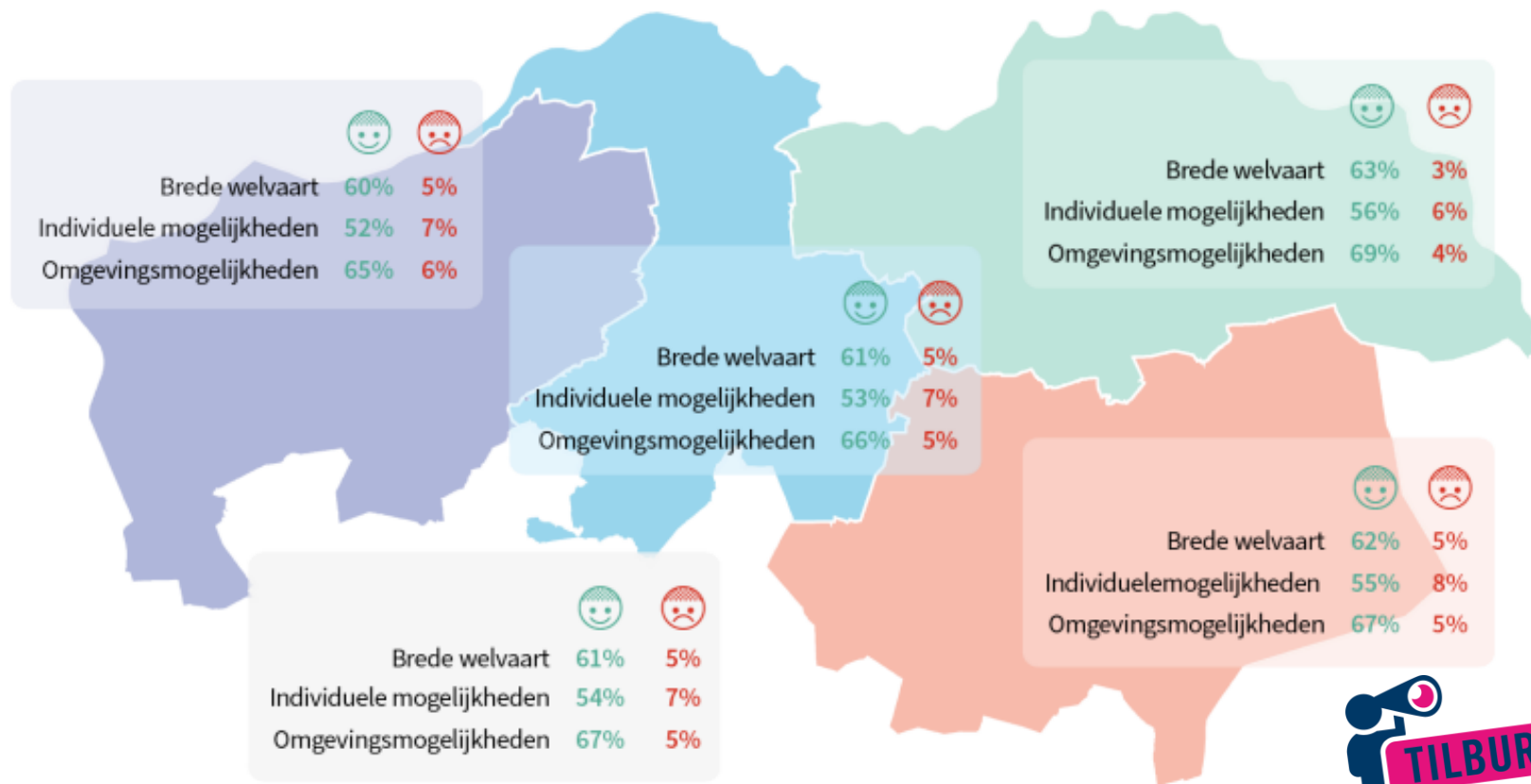

Tabel 2 Ervaren brede welvaart naar gemeentegrootte in Noord-Brabant (2022)

Grote gemeenten	tevreden	deels tevreden	ontevreden
Helmond	59%	36%	4%
Den Bosch	59%	38%	3%
Breda	58%	36%	6%
Tilburg	54%	40%	6%
Eindhoven	54%	39%	7%
Gemiddelde grote gemeenten	56%	38%	6%

 Tevreden   **Ontevreden**

Figuur 3 Tevredenheid met brede welvaart naar COROP-regio in Noord-Brabant in percentages van het totaal (2022)

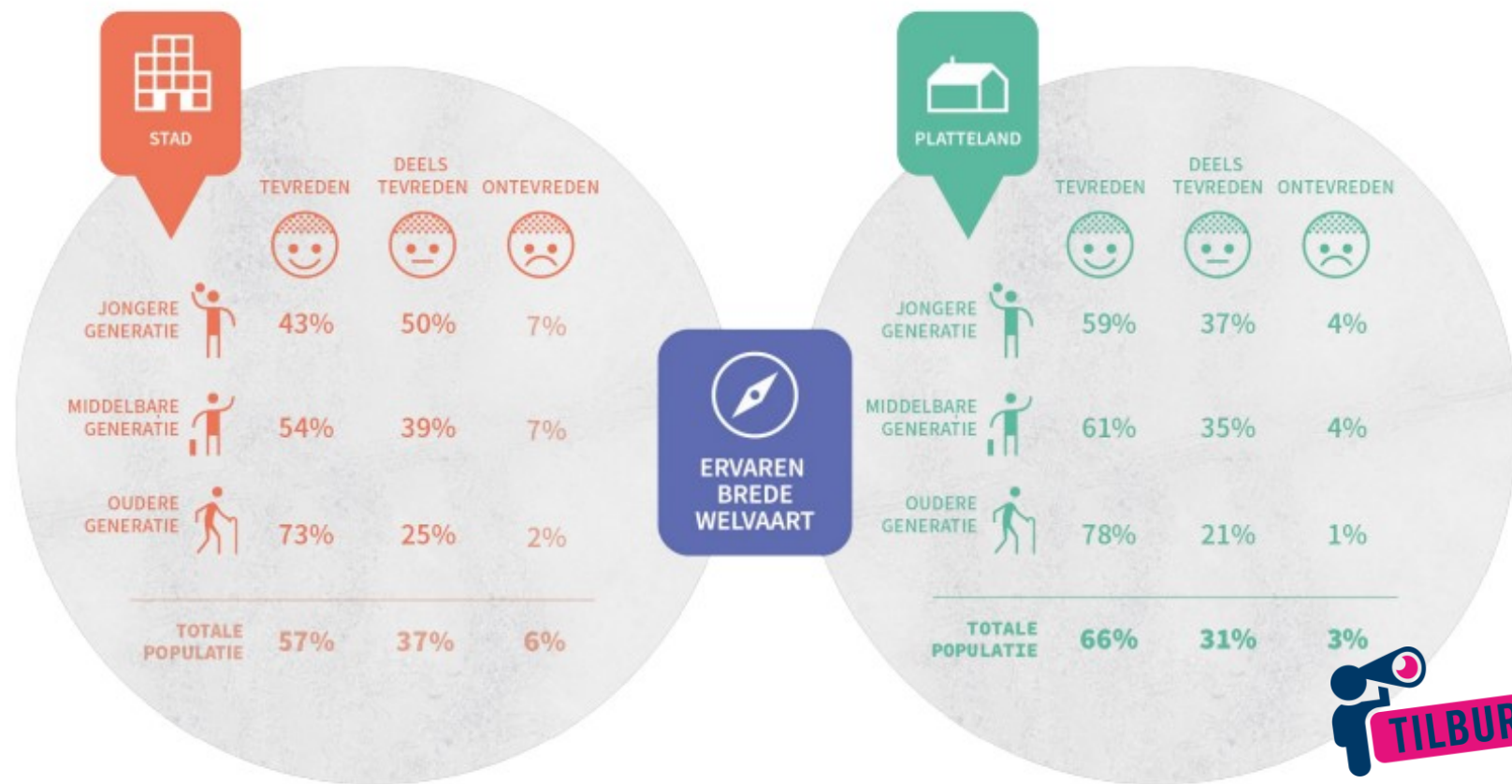
Samenvatting

- De ervaren brede welvaart van mensen op het platteland is iets hoger dan in de stad. Lagere score stad mogelijk vanwege specifieke (grootstedelijke) problemen.
- Grote verschillen tussen generaties
Slechts 43% van jongere generatie (18-29 jaar) in de stad tevreden met eigen brede welvaart, terwijl dat voor ouderen (65+) in de stad op 73% ligt. Op het platteland zelfs 78%.
- Generatie, inkomen en vertrouwen zijn redelijk sterke voorspellers van ervaren brede welvaart, maar belangrijker zijn redzaamheid en verbondenheid met de buurt.
- Redzaamheid betreft de mate waarin mensen grip hebben op het leven en dus met veranderingen kunnen omgaan. Hoe redzamer mensen zijn, hoe meer tevreden ze zijn met de kwaliteit van hun leven en leefomgeving. Het gevonden verschil is majeur: 82% van de redzame mensen is tevreden met hun brede welvaart, terwijl slechts 37% van de niet-redzame mensen tevreden is.

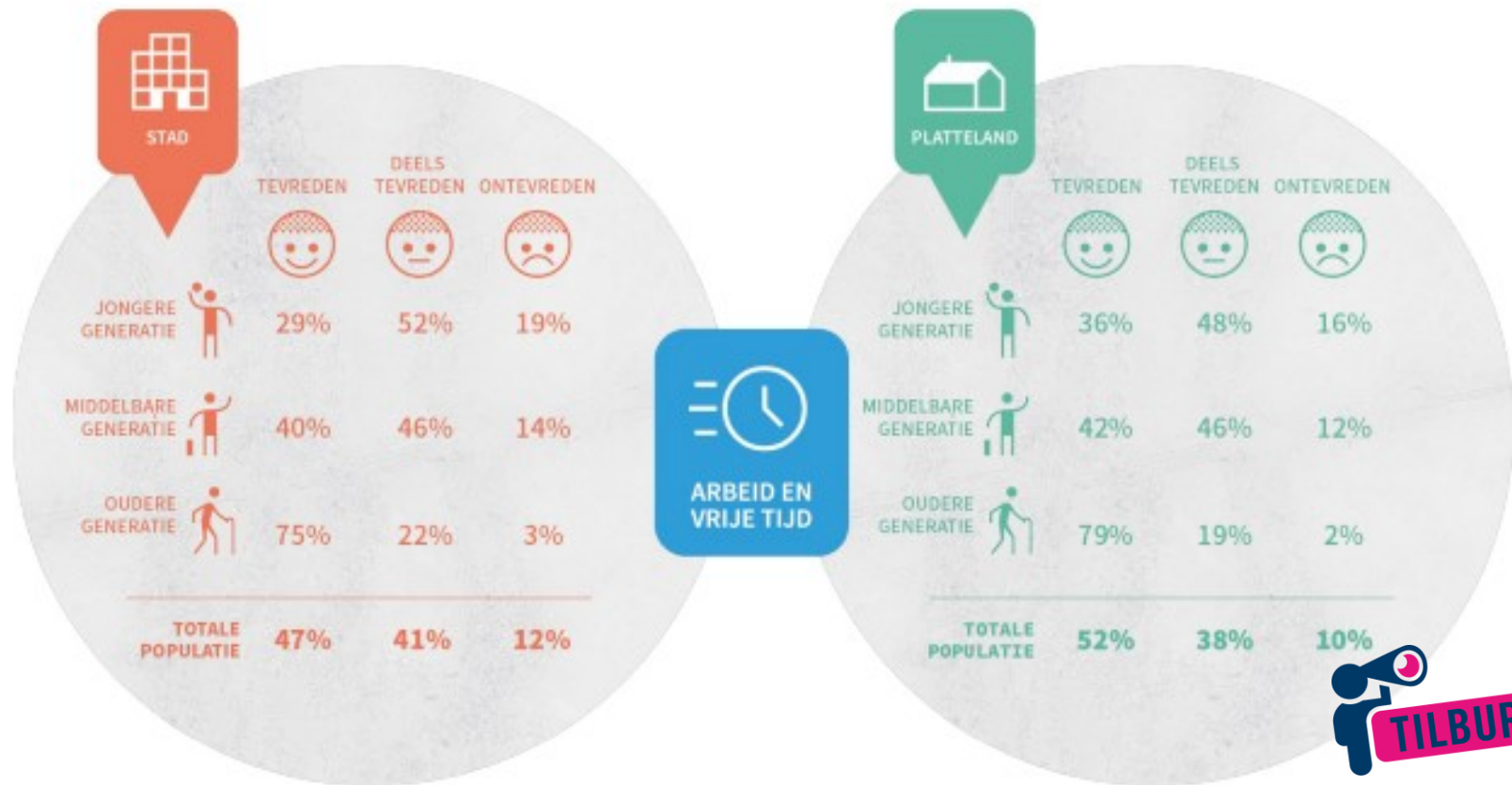

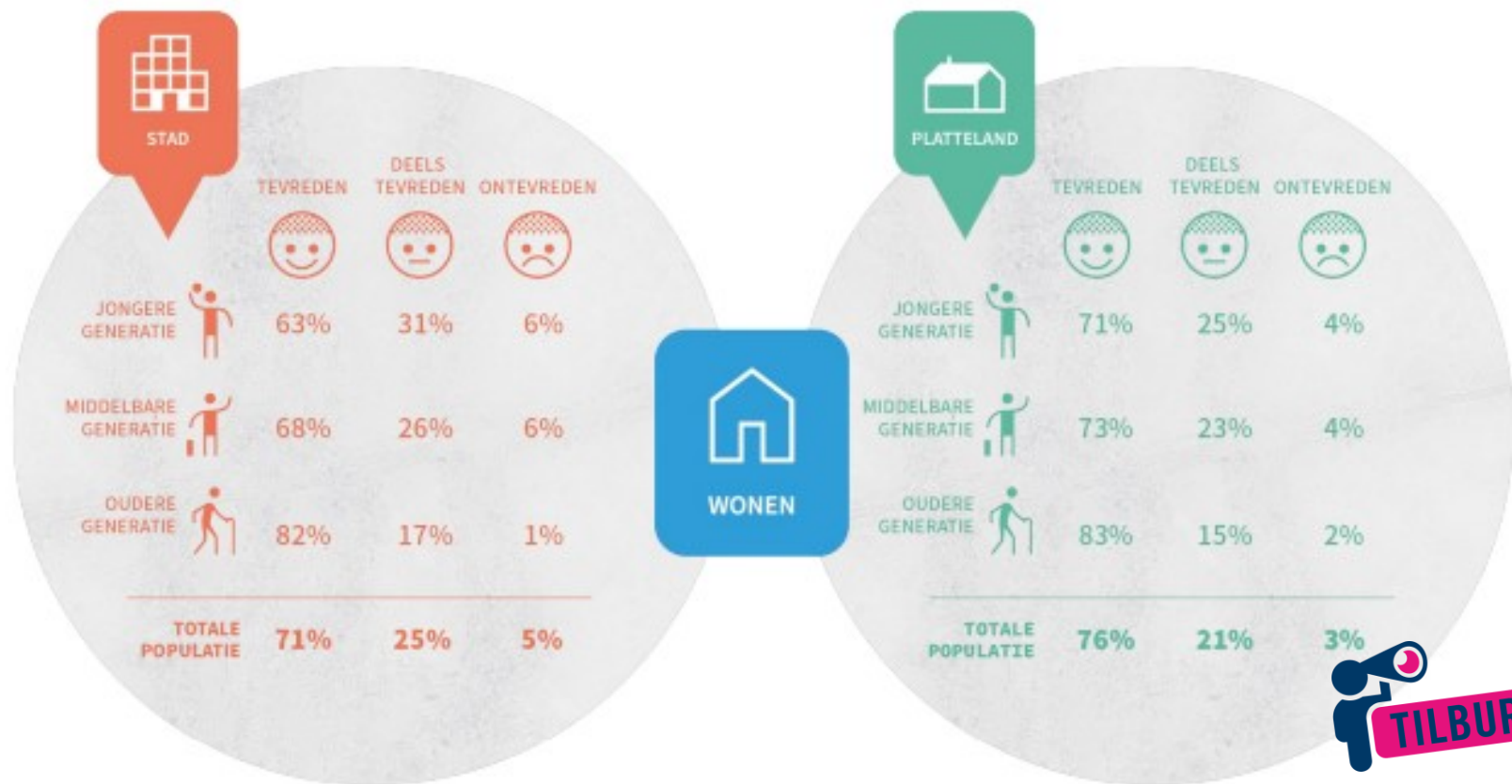
Figuur 4 Ervaren brede welvaart naar stedelijkheid en generatie (2022)

Figuur 13 Waardering van arbeid en vrije tijd naar generatie en stedelijkheid (2022)

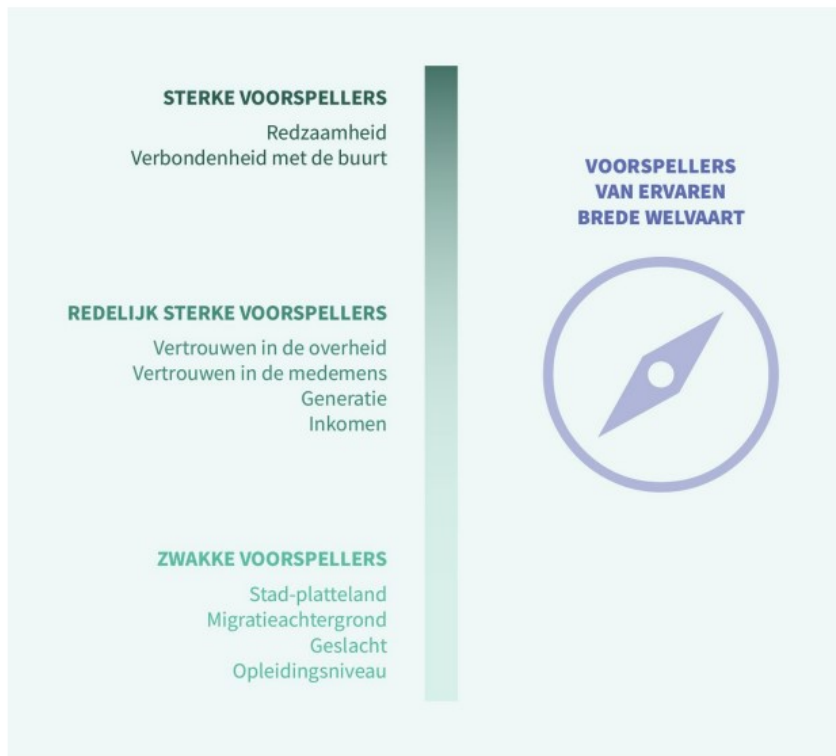

Figuur 19 Tevredenheid met woning, leefbaarheid in de buurt en toegang tot dagelijkse voorzieningen naar generatie en stedelijkheid (2022)

Figuur 5 Voorspellers van ervaren brede welvaart in Noord-Brabant

Figuur 9 Tevredenheidsrapport brede welvaart van Noord-Brabant (2022)

Rapport		
Naam:	Thema:	Jaar:
Noord-Brabant	Brede welvaart	2022
Onderwerp		Rapportcijfer
Welbevinden	<i>Leven in het algemeen</i>	7,6
Gezondheid	<i>Psychische gezondheid</i>	7,5
	<i>Lichamelijke gezondheid</i>	6,9
	<i>Persoonlijke mobiliteit</i>	8,1
Materiële welvaart	<i>Financiële situatie</i>	7,1
Arbeid & vrijetijd	<i>Werk of dagelijkse bezigheden</i>	7,5
	<i>Hoeveelheid vrije tijd</i>	7,6
Samenleving	<i>Sociale contacten</i>	7,6
	<i>Omgang buurtbewoners</i>	7,5
Wonen	<i>Leefbaarheid in de buurt</i>	7,8
	<i>Eigen woning</i>	8,0
	<i>Toegang tot dagelijkse voorzieningen</i>	8,2
Veiligheid	<i>Veiligheid in het algemeen</i>	7,8
	<i>Veiligheid in de buurt</i>	7,9
Milieu	<i>Nabijheid natuurgebied</i>	7,9
	<i>Groen in de leefomgeving</i>	7,8
	<i>Milieukwaliteit leefomgeving</i>	7,4

TILBURG2050

Overige interessante onderzoeken

- ❖ JenV Monitor 2023 i.o.v. ministerie van Justitie en Veiligheid
Link: [JenV Monitor 2023 \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)
- ❖ Veiligheidsmonitor 2023, CBS
Link: [Veiligheidsmonitor-2023.pdf \(cbs.nl\)](https://cbs.nl)

Deel III - TOEKOMST

- Bevolkingsprognose Brabant 2023 – Provincie Brabant
- Trends & Ontwikkelingen –
o.b.v. diverse landelijke onderzoeken

TILBURG2050

7 Bevolkings- en Woningbehoefte prognose Noord Brabant – Actualisering 2023

Om goed zicht te houden op demografische trends en ontwikkelingen actualiseert de provincie regelmatig haar prognoses, gemiddeld eens in de drie jaar. Zo bestaat steeds een actueel beeld van de veranderingen in omvang en samenstelling van de Brabantse bevolking, evenals van de effecten hiervan op 'het wonen'.

Zie [*Bevolkings- en woningbehoefte prognose Noord-Brabant – Actualisering 2023*](#)

Bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant: 10 thema's centraal

- Prognoses vergeleken (met voorgaande jaren)
- Geboorte en sterfte in Brabant
- Binnenlandse en buitenlandse migratie ontwikkelingen
- Bevolkingsgroei in Brabant
- Groei en krimp per gemeente
- Veranderingen in leeftijdssamenstellingen
- Ontwikkeling van de beroepsbevolking
- Veranderingen in huishoudsamenstellingen
- Ontwikkeling Brabantse woningvoorraad
- Wonen met zorg en welzijn

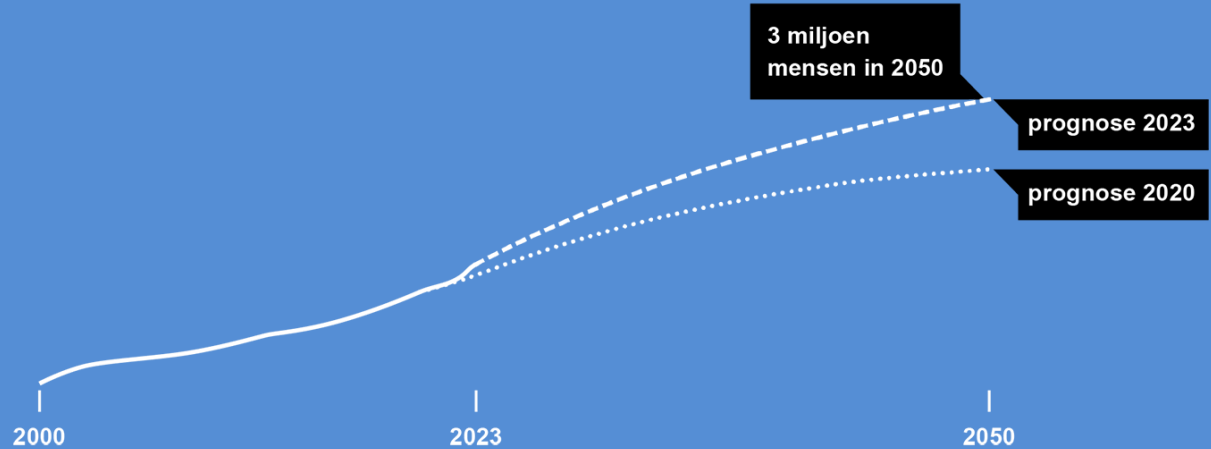
TILBURG2050

Bevolkingsgroei in Brabant

De bevolkingsgroei in Brabant ligt hoger vergeleken met eerdere ramingen

TILBURG2050

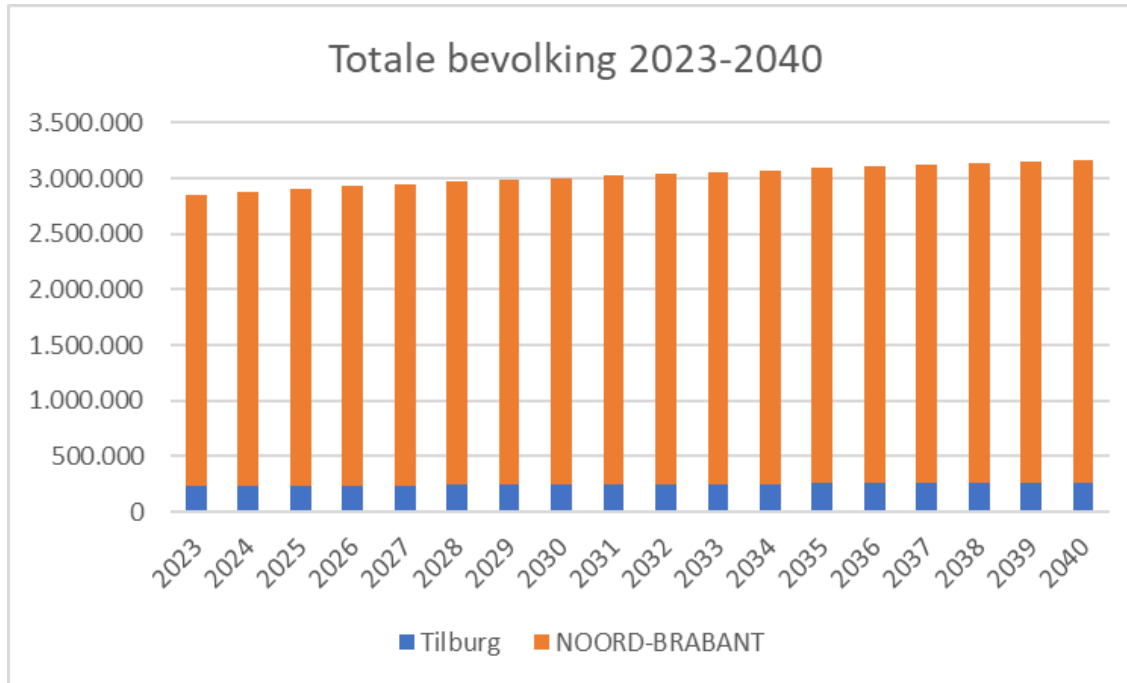

Toename bevolkingsgroei in 2040

In Tilburg stijging van 15% (34.635 inwoners)

In Brabant stijging van 11% (276.200 inwoners)

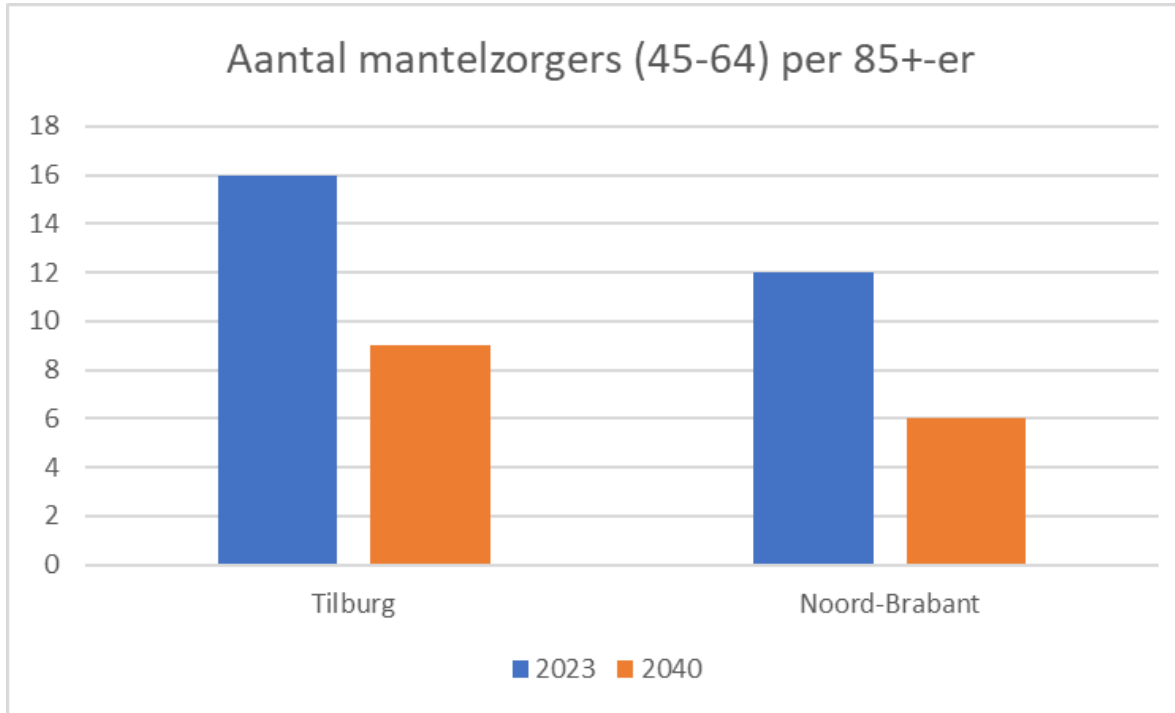
TILBURG2050

TILBURG2050

Aantal mantelzorgers in Tilburg daalt in 2040, maar minder hard dan Brabant breed

TILBURG2050

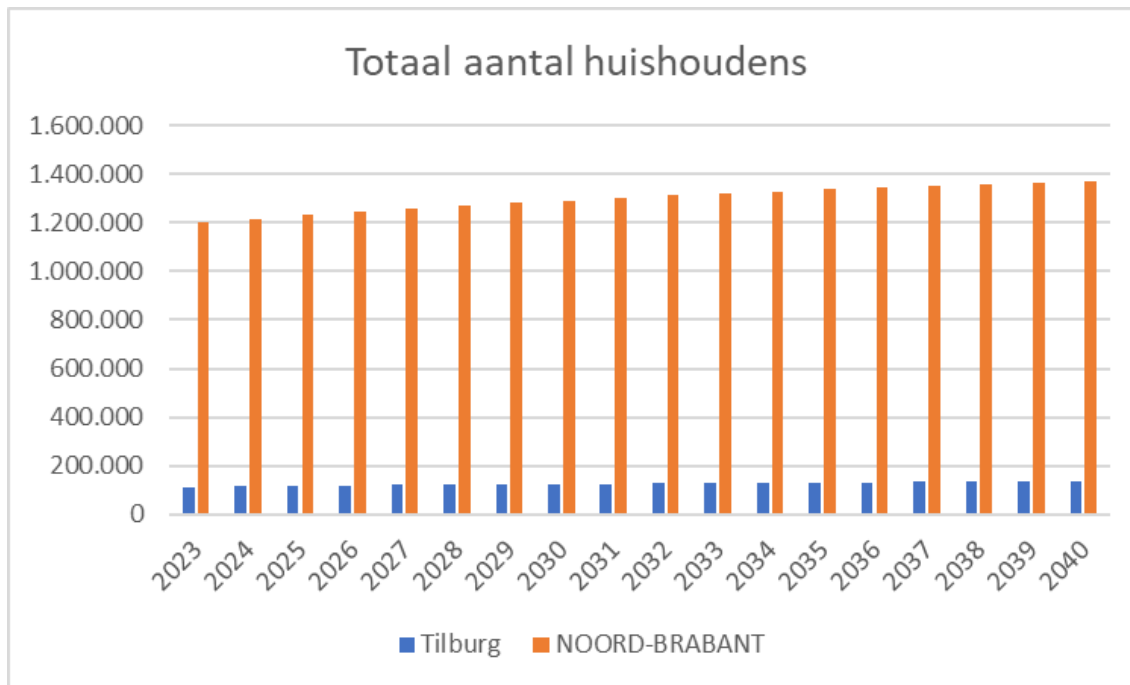

Toename aantal huishoudens in 2040

In Tilburg stijging van 20% (22.665 huishoudens)

In Brabant stijging van 14% (171.730 huishoudens)

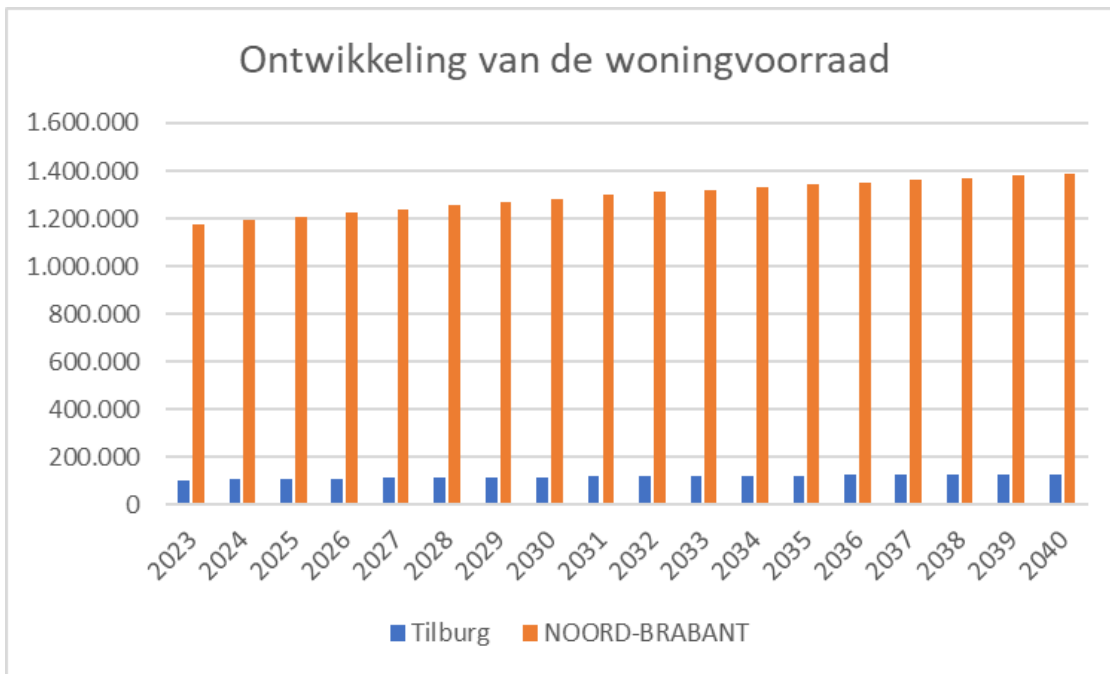

Ontwikkeling woningvoorraad in 2040

In Tilburg stijging van 23% (24.400 woningen)

In Brabant stijging van 18% (210.640 woningen)

8 Trends en Ontwikkelingen Navigeren richting 2050

Publicatie april 2024

Welke trends en ontwikkelingen zijn nu al te zien
in Nederland en in Tilburg?

Bezien vanuit het perspectief van Brede Welvaart

Zie [Trends en ontwikkelingen](#).

Aansluiten bij 8 thema's Brede Welvaart (CBS)

- Milieu (wij noemen dit Klimaat en Energie)
- Welzijn
- Materiële welvaart
- Gezondheid
- Arbeid en vrije tijd
- Wonen
- Samenleving
- Veiligheid

TILBURG2050

Demografische ontwikkelingen

- Nederland in 2050 tussen 16 en 23 miljoen mensen, afhankelijk van scenario (nulscenario, gematige scenario of snelle groeiscenario)
- Tilburg in 2040 262.340 inwoners
- Groei aantal inwoners veelal gevolg van immigratie
- Vergrijzing in 2040 hoogtepunt
- Dubbele vergrijzing: groep ouderen wordt groter en gemiddelde leeftijd steeds hoger
- Nu 3 werkende tegenover 1 gepensioneerde, straks is die verhouding 2:1

TILBURG2050

Klimaat en energie

- Stijging temperatuur in Nederland en een ander klimaat
- Verslechtering biodiversiteit wereldwijd
- Grondwater moeilijker op peil te houden (zandgronden)
- Van lineaire naar circulaire economie

Welzijn

- Nederland heeft stabiel hoog niveau van subjectief welzijn (hoge score tevreden met leven en zelfredzaamheid)
- Sociale mobiliteit in Nederland relatief hoog (mensen zitten niet 'vast' in eigen klasse)
- Toename aantal Nederlandse leerlingen laaggeletterd en/of laaggecijferd
- Kunst en cultuur in groeiende mate ingezet als beleidsinstrument op sociaal domein

TILBURG2050

Materiële welvaart

- Wel economische groei in Nederland, maar minder hard (1%)
- Aandeel Europa in wereldeconomie neemt af, China en India groeien
- Trends circulaire economie, energie en klimaat en digitalisering hebben grootste ruimtelijke effecten op bedrijventerreinen.
- Sterke toename robotisering en automatisering in industrie, bouw en logistiek. Ontstaan nieuwe werkgelegenheid voor technische vakmensen, ICT-ers en programmeurs
- Bij ongewijzigd beleid in toekomst toename armoede

TILBURG2050

Gezondheid

- Groei aandeel zorg in nationaal inkomen
- Groei aantal mensen met chronische aandoening en daarmee groei zorg en ondersteuning (als gevolg van vergrijzing en bevolkingsgroei)
- Mensen met lage sociaaleconomische status leven gemiddeld acht jaar korter

Arbeid en vrije tijd

- Een relatief kleiner deel van de bevolking dan nu werkt
- Groei arbeidsparticipatie (meer vrouwen en ouderen werken)
- Meer nadruk op aanleren en bijblijven met vaardigheden
- Digitalisering en AI veranderen werk: andere banen en andere vaardigheden nodig

TILBURG2050

Wonen en mobiliteit

- Toename druk op de ruimte zowel boven als onder de grond
- Een woning krijgt steeds meer functies (wonen, werken, zorg)
- Stedelijke regio's groeien, steden verdichten
- Trek uit de Randstad neemt toe en huishoudens worden kleiner (meer eengezinshuishoudens)
- Mobiliteit neemt toe, auto blijft belangrijkste vervoersmiddel

TILBURG2050

Samenleving

- Vertrouwen van mensen in elkaar is hoog
- Burgerbetrokkenheid neemt toe
- Verschillen in en tussen wijken steeds meer zichtbaar: botsende belangen van verschillende groepen die de schaarste moeten delen.
- Digitale wereld maakt op sommige vlakken geografische afstand irrelevant

Veiligheid

- Toename maatschappelijke onrust en gevoelens van ongelijke of onrechtmatige behandeling en toenemende geweldsspiraal
- Toename aantal demonstraties en rellen. Toename intimidaties en bedreigingen
- Toenemende digitale criminaliteit en daarmee groeiend aantal slachtoffers

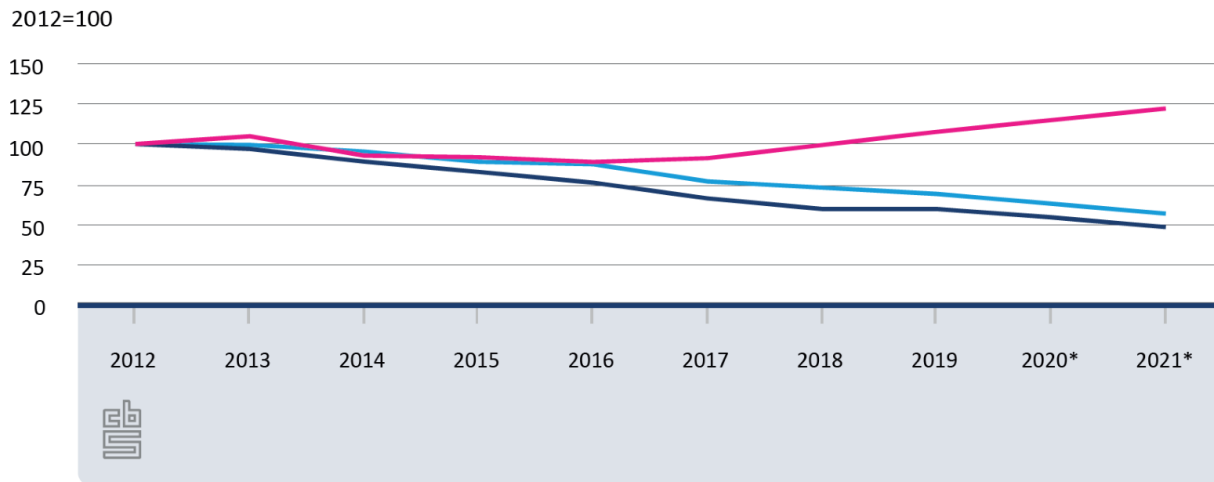

TILBURG2050

Traditionele criminaliteit neemt af, online criminaliteit neemt toe

- Slachtoffers traditionele criminaliteit
- Geregistreerde misdrijven traditionele criminaliteit
- Slachtoffers online criminaliteit

1) De cijfers voor online criminaliteit zijn gebaseerd op de Veiligheidsmonitor oude stijl, waarbij onder online criminaliteit minder online delictsoorten werden meegeteld dan in de Veiligheidsmonitor nieuwe stijl vanaf 2021.

2) In 2018 en 2020 heeft geen meting plaatsgevonden van slachtofferschap traditionele en online criminaliteit.

* Voorlopige cijfers geregistreerde misdrijven traditionele criminaliteit.

Andere interessante onderzoeken

- ❖ Rapport Koester de democratie!, Commissie Versterken Weerbaarheid en Democratische Rechtstaat (commissie Markouch), november 2023.
Link: [23-0472-Eindrapport-Adviescommissie_VWDR_V3IM_online2nov_V3.pdf \(adviescommissie-vwdr.nl\)](#)
- ❖ Rapport Gezondheidsachterstanden: kijk ook eens naar de ruimtelijke uitsortering van mensen en voorzieningen, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), december 2023.
Link: [GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN \(pbl.nl\)](#)
- ❖ Rapport Demografische ontwikkelingen 2050, Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen, januari 2024.
Link: [Home | Staatscommissie demografische ontwikkelingen 2050 \(staatscommissie2050.nl\)](#) en voor samenvatting: [Samenvatting Staatscommissie](#)
- ❖ Kaart van Brabant
Link: [Kaart van Brabant](#)
- ❖ Rapport Toekomstvisie perspectief op brede welvaart, SER, januari 2024.
Link: Visie: [Perspectief op brede welvaart in 2040 - Bouwen aan de economie van de toekomst \(ser.nl\)](#) en voor samenvatting: [SER Toekomstvisie perspectief op brede welvaart](#)

TILBURG2050

Contact en meer informatie

websites

tilburg.nl/tilburg2050

denkmee.tilburg.nl/2050

e-mail

tilburg2050@tilburg.nl

